

Archeologienota
Sint-Genesius-Rode – Koningsplein

Natasja Reyns en Bénédicte Cleda

Temse
2017

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2017/12.807/26

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	6
2.1	Administratieve gegevens	6
2.2	Archeologische voorkennis	7
2.3	Onderzoeksopdracht	7
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	7
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	8
2.3.3	Werkwijze	13
2.4	Assessmentrapport	13
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	13
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	18
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	23
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese.....	24
2.4.5	Afweging noodzaak verder vooronderzoek	26
3	Verslag resultaten proefsleuven en proefputten.....	27
3.1	Administratieve gegevens	27
3.2	Archeologische voorkennis	27
3.3	Onderzoeksopdracht	28
3.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	28
3.3.2	Beschrijving geplande werken.....	28
3.3.3	Werkwijze en strategie.....	28
3.4	Assessmentrapport	30
3.4.1	Methoden, technieken en criteria bij het assessment.....	31
3.4.2	Assessment van de vondsten	31
3.4.3	Assessment van stalen	33
3.4.4	Conservatie assessment	33
3.4.5	Assessment van de landschappelijke ligging.....	33
3.4.6	Assessment van sporen	36
3.4.7	Assessment van het onderzochte gebied.....	46
3.4.8	Beschrijving van de potentiële kennis en waardering.....	47
3.4.9	Interpretatie van de archeologische site en afweging noodzaak verder onderzoek	50
4	Samenvatting.....	51
5	Bibliografie	52
5.1	Publicaties	52
5.2	Websites.....	52
6	Bijlagen	53
6.1	Archeologische periodes	53

6.2	Plannenlijst	53
6.3	Fotolijst.....	54
6.4	Tekeningenlijst	54
6.5	Dagrapporten	54
6.6	Vondstenlijst.....	56
6.7	Sporenlijst.....	56
6.8	Murenlijst	58

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2016L61

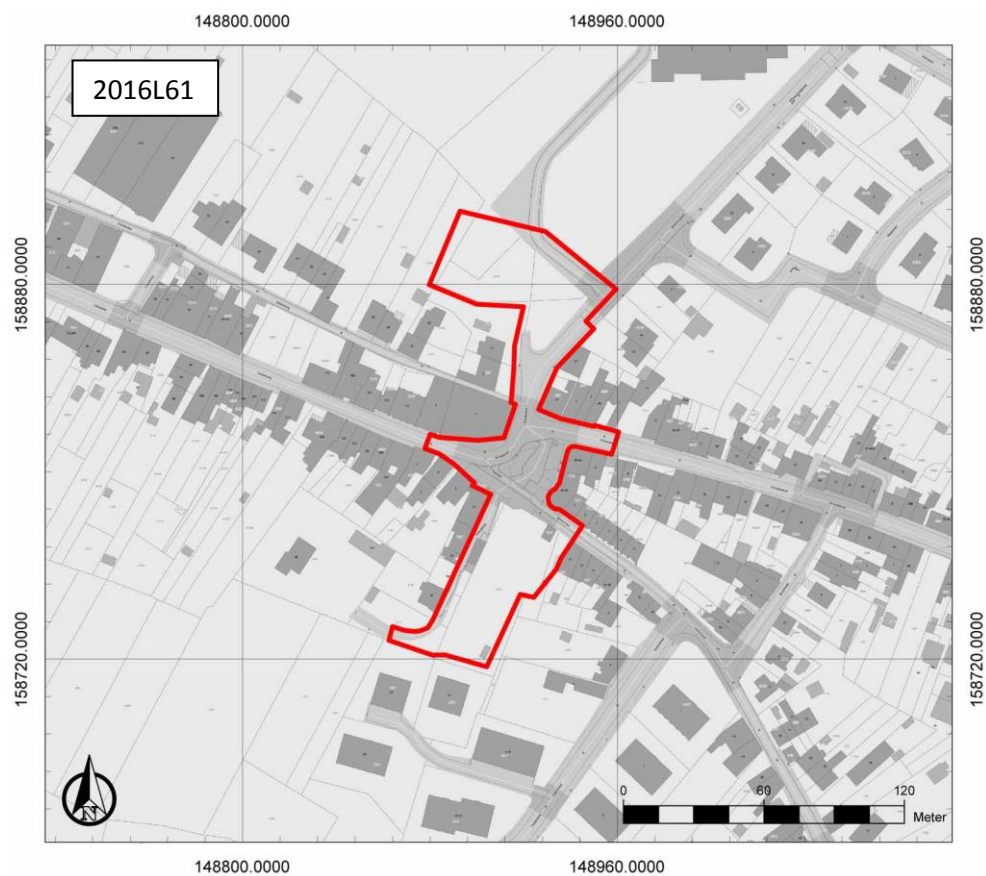
Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Sint-Genesius-Rode, Koningsplein, Dries

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 148919, 158900
- 148928, 158787
- 148905, 158715
- 148877, 158815

Kadastraal plan:

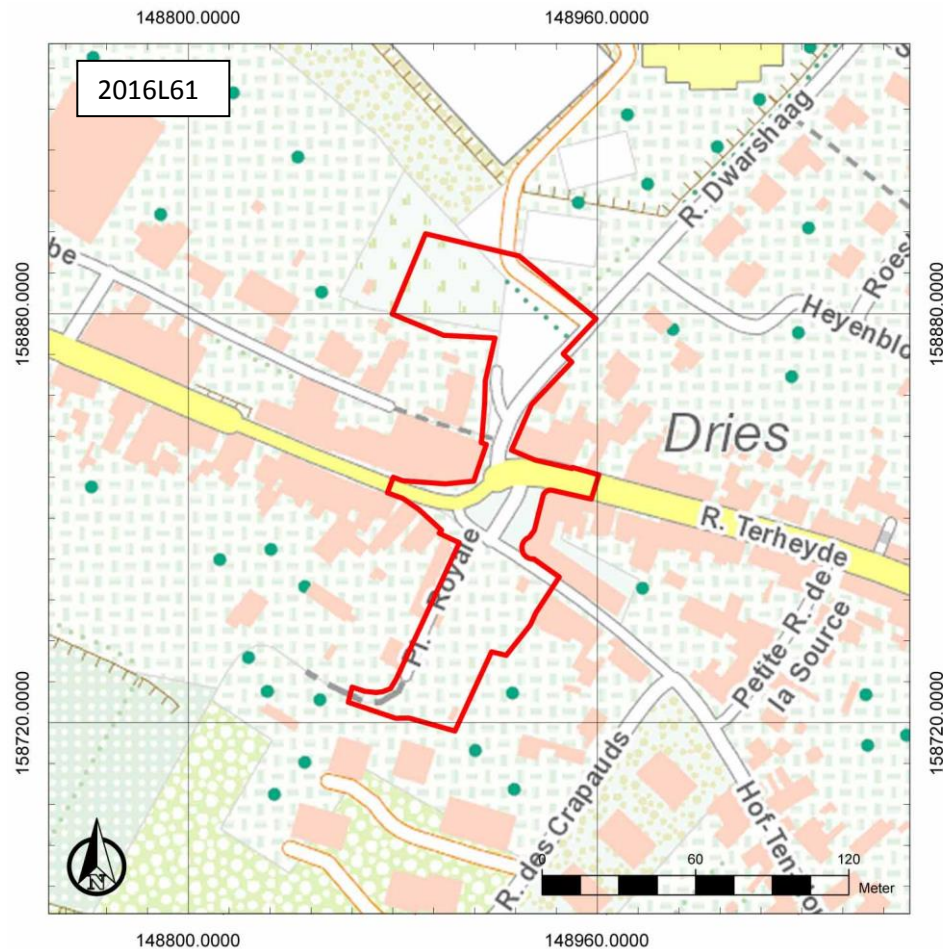


Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Kadastrale percelen: Sint-Genesius-Rode, Afdeling 1, sectie C, nummers 217e, 221c, 221d, 226t, 227l, 393g, 400r, 400t, 407h, 410x, 411p, 411t, 413l, 413l en openbaar domein

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 7365 m²

Topografische kaart:



Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 06/12/2016 – 21/02/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, plein

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van de geplande werken ter hoogte van het onderzoeksterrein werd een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van

de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

Randvoorwaarden: er zijn geen randvoorwaarden van toepassing.

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Binnen het onderzoeksgebied zal het Koningsplein heraangelegd worden (Figuur 4, Figuur 5). Daarnaast worden nieuwe parkeerplaatsen aangelegd en in het zuiden van het onderzoeksgebied is parkaanleg voorzien. In het zuiden van het onderzoeksgebied wordt een garage gesloopt.

Voor de meeste nutsvoorzieningen zijn geen kabelverplaatsingen noodzakelijk. Als er toch een leiding moet worden verplaatst omwille van groenaanleg, zal deze tegen de rooilijn worden geplaatst.

Concreet dient tijdens de uitvoering van de werken rekening gehouden te worden met:

- Verplaatsen van 1 lichtmast op Koningsplein ingevolge nieuwe inrichting. Plaatselijk 2 x bouwput van ca 0,8x0,8x0,8 m voor wegname en herplaatsen.
- Eventueel verplaatsen van Proximus kabels die in Hof ten Hout thv huizen 1-5 mogelijks door het nieuwe wegprofiel in de rijweg zullen vallen. Deze werken zijn nu nog onbekend. In het uitvoeringsdossier voor de werken is voorzien bij aanvang van de werf plaatselijk sondering uit te voeren en de noodzaak tot verplaatsing te bekijken. Indien verplaatsing noodzakelijk is dan een sleufvoorziening van 30 à 40 cm breed en 60 cm diep in het voetpad. De verlaten sleuf wordt opnieuw gedicht met materiaal uit de sleuf.
- Eventueel verplaatsen van een Proximus glasvezelkabel die dwars over het Koningsplein loopt. Deze werken zijn nu nog onbekend. In het uitvoeringsdossier voor de werken is voorzien bij aanvang van de werf plaatselijk sondering uit te voeren en de noodzaak tot verplaatsing te bekijken. Indien verplaatsing noodzakelijk is dan een sleufvoorziening van 30 à 40 cm breed en 60 cm diep in het voetpad. De verlaten sleuf wordt opnieuw gedicht met materiaal uit de sleuf.

Volgende nieuwe nutsleidingen zijn voorzien. Bedoeling is dat deze uitgevoerd worden voorafgaand aan het uitvoeren van de andere werken.

- De watermaatschappij gaat het waternet ontdebelen in een gedeelte van Hof-ten-Hout (tussen Koningsplein en Paddenstraat – onpare wegzijde); een leiding van diameter 110 mm wordt aangelegd. Sleufvoorziening hiervoor: breedte 60 cm diepte 110 à 120 cm , aanleg plaats in voetpad langs huizen 1, 3 en 5 binnen de opdracht.
- Het lokaal ondergronds brengen van huidig bovengronds kabelnet van Telenet en Eandis. Het bovengronds met loopt tussen de huizen Koningsplein nrs 12-16. Deze ondergronds bringende gebeurt samen voor Telenet en Eandis leidingen. Sleufvoorziening hiervoor: breedte 60cm en diepte 80cm. Aanleg van deze leiding is voorzien langs de rooilijn in het voetpad.
- Aansluitend op vorig voorziet Eandis een plaatselijke netuitbreiding van gas in Koningsplein thv huizen nrs 22-26; aanlegvoorziening en –plaats als voorgaande
- Het voorzien van een openbare verlichting op beide nieuwe parkingzones. Sleufvoorziening hiervoor: breedte 60 cm en diepte 60 cm.

In het uitvoeringsdossier werd rekening gehouden met de uitbraak van een bestaande verhardingsdikte van ca. 40 cm. Deze aanlegdikte wordt bevestigd in het technisch verslag over het grondverzet dat werd opgesteld. Hierin vinden we kassei, asfalt, grind voor 15 cm dikte en steenslag of steenhoudende bodem voor de volgende 15 cm. Puinhoudende bodem voor de resterende dikte.

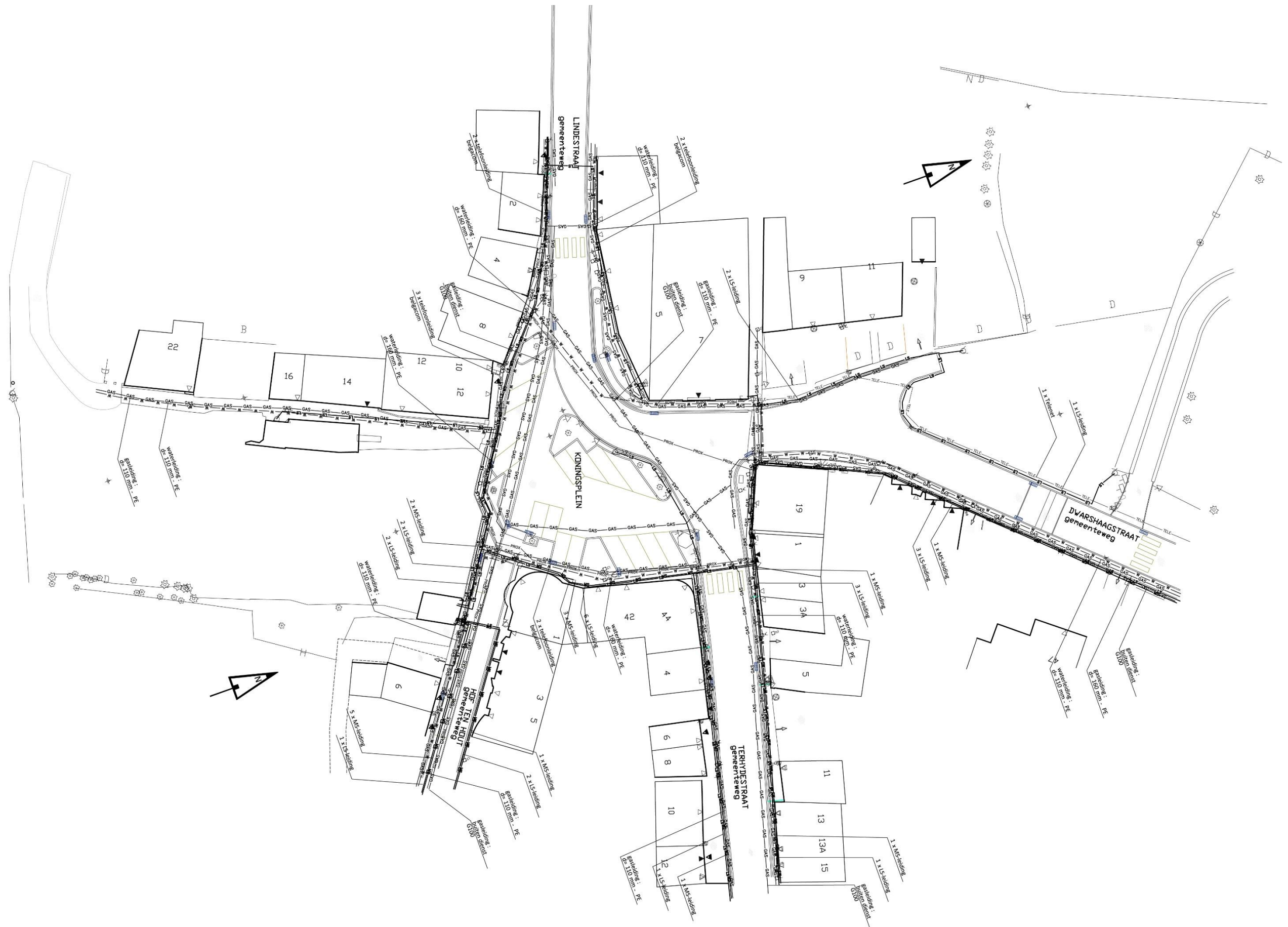
In dit verslag vroegen we rekening te houden met een bemonstering van de bovenste bodemlaag van 60 cm.

Het uitvoeringsdossier voorziet in de aanleg van nieuwe verhardingen. Hiervoor is een aanlegdikte van ca. 55 à 70 cm voorzien (Figuur 5). De 55 cm wordt hoofdzakelijk op de vakken van bestaande wegenissen (rijbaan, bestaand plein) waardoor er bijkomend 15 cm dieper wordt gegraven dan de opgebroken verharding. Dit volgt uit het feit dat de meeste bestaande wegenissen niet tot slecht gefundeerd zijn. De zones met aanlegdiepte van 70 cm worden gerealiseerd op de nieuwe parkingzones Dwarshaagweg en Koningsplein. Deze verhardingen zijn waterdoorlatend van karakter wat deze specifieke aanleghoogte verklaard. Ter plaatse van bestaande grindverharding dient ca 30 à 40 cm extra grind weggegraven, tpv groenzones de integrale 70 cm. Voor de aanleg van de nieuwe parking Koningsplein is dit evenwel niet geheel correct daar deze parking grotendeels gerealiseerd wordt door uitgraving tav de bestaande grondslag. De te ontgraven laag komt hier meestal overeen met de nodige uitgraafdiepte voor de nieuwe aanleg waardoor er plaatselijk diepere verstoring van de bodemlaag zal plaatshebben (plaatselijk evenwel opbraak van massieven en vervanging door grond of nieuwe aanleg) (zie bijgaand plan dwarsprofiel aanleg parking Koningsplein waarop nieuwe aanleg afgespiegeld wordt tav bestaand maaiveld)

Vakken die als groenaanleg zijn voorzien in het dossier:

- Nieuwe vakken tpv opgebroken wegenis: geen specifiek bijkomende uitgraving indien de opbraak van de bestaande verharding (40 cm) reeds een natuurlijke bodem toont. De groenzone wordt aangevuld met afdeklaag teelaarde in een laag van 30 cm. Overdikte wordt aangevuld met aanvulgrond van de werf afkomstig.
- Nieuwe vakken op bestaande groenzone: indien de bestaande bodem geschikt, blijft deze behouden, indien ongeschikt wordt deze vervangen door nieuwe teelaarde in een laag dikte van 30 cm.

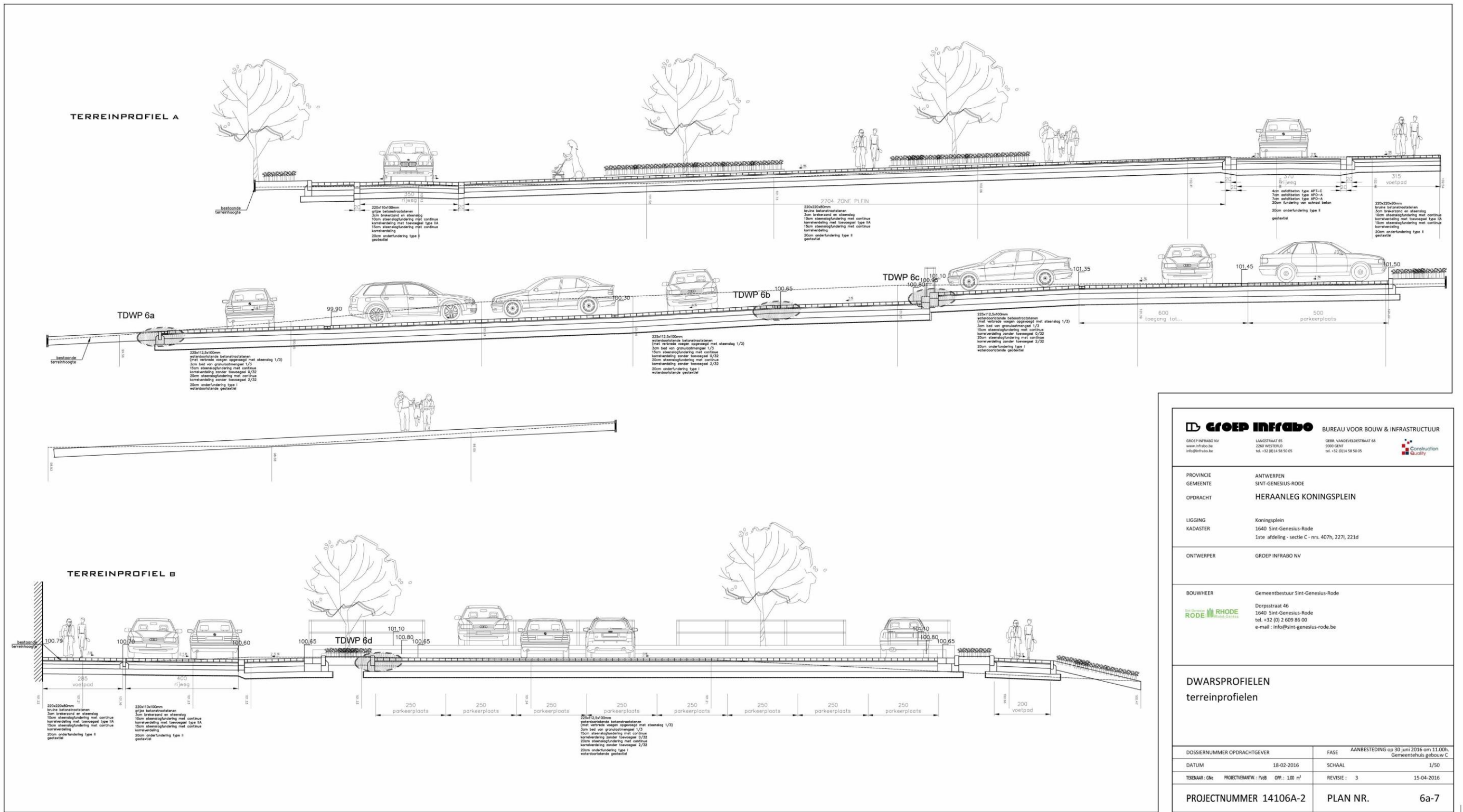
Ook zijn er indirecte factoren zoals compactie bij de werfingrepen, die een invloed op het aanwezige bodemarchief hebben.



Figuur 3: Plan bestaande toestand met aanduiding van ondergrondse leidingen (Groep Infrabo)



Figuur 4: Ontwerpplan (Groep Infrabo)



Figuur 5: Terreinprofielen (Groep Infrabo)

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom wordt bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) en de Atlas der Buurtwegen (1841) worden twee momentopnames bekeken, voorafgaand aan de stafkaarten. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief. Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze worden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage kunnen leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen.

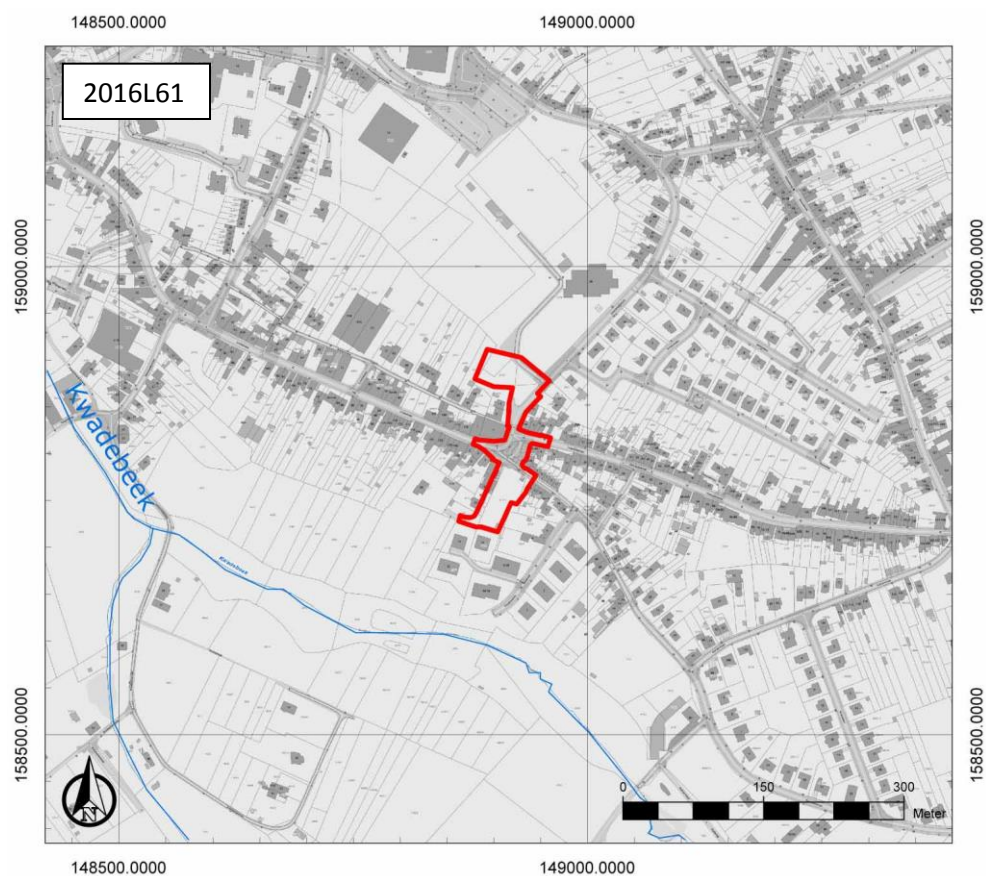
2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

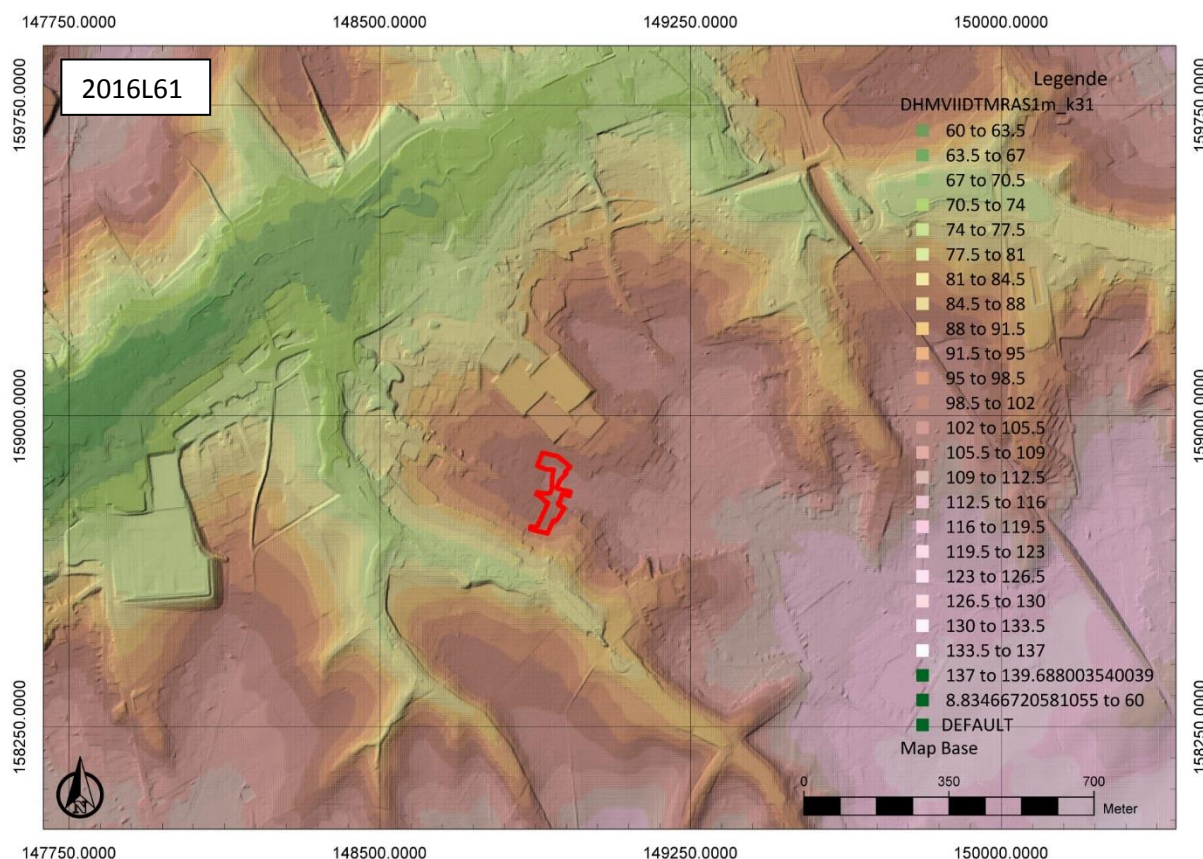
Het onderzoeksgebied is gelegen ten zuidoosten van het centrum van Sint-Genesius-Rode. Het Koningsplein beslaat het grootste deel van het onderzoeksgebied. De Dwarshaagstraat is de noordelijke uitloper van het onderzoeksgebied, De Terheydestraat en Hof-ten-Hout zijn de oostelijke uitlopers en de Lindestraat is de westelijke uitloper (Figuur 6). Volgens het gewestplan is het projectgebied gelegen in woongebieden en woonuitbreidingsgebieden. Hydrografisch behoort het terrein tot het Dijlebekken. Ten westen en ten zuiden van het projectgebied stroomt de Kwadebeek in noordwestelijke richting naar de Molenbeek, die op zijn beurt afwatert naar de Zenne (Figuur 7).



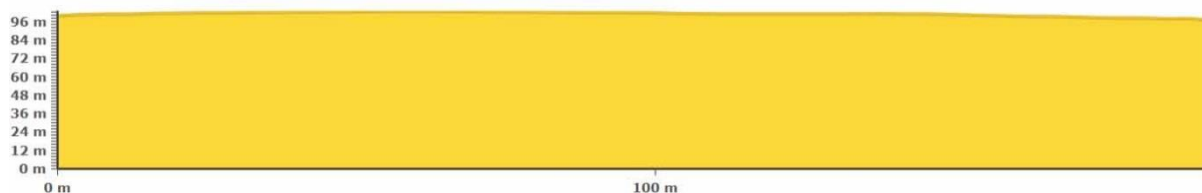
Figuur 6: Luchtfoto van 2015 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)



Figuur 7: Hydrografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)



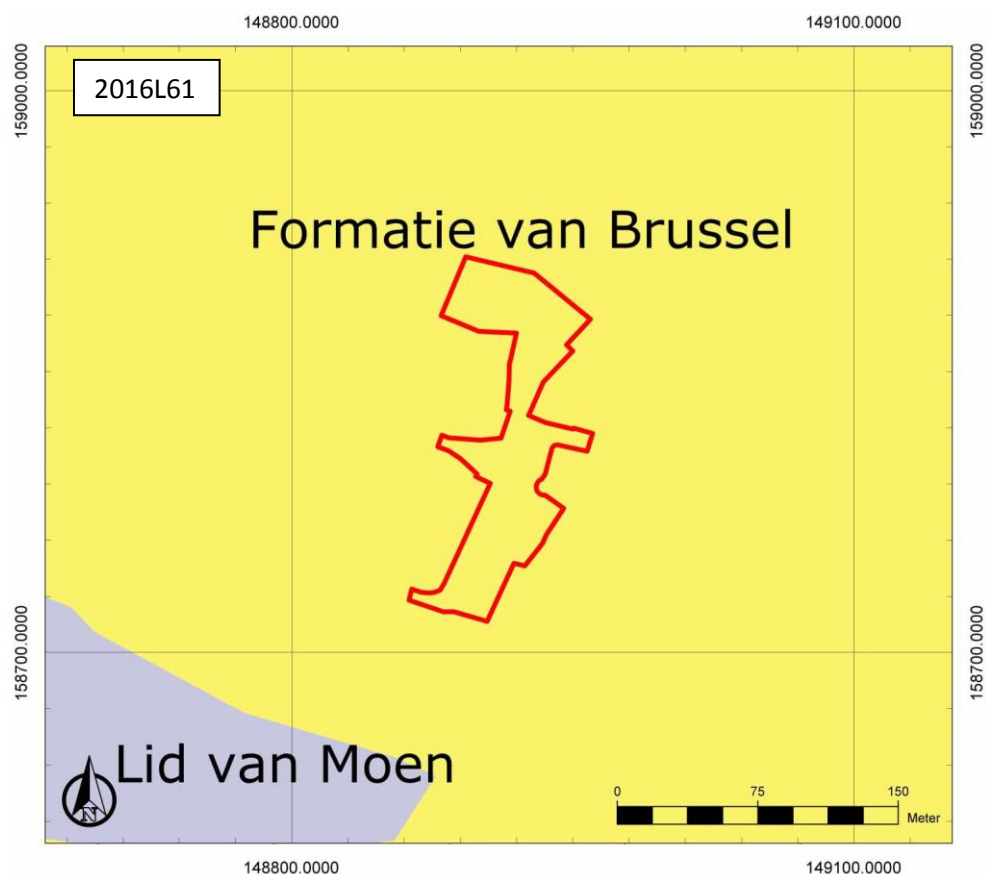
Figuur 8: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied



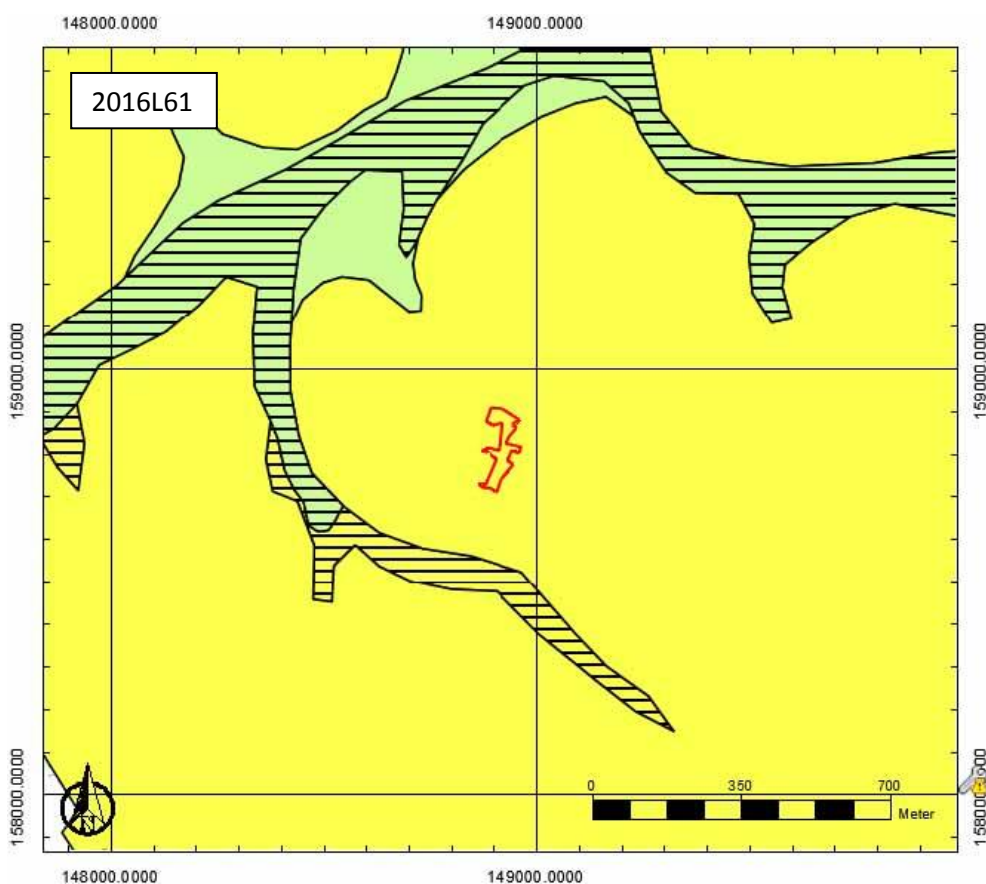
Figuur 9: Hoogteverloop van noord naar zuid (www.geopunt.be/kaart)

De geomorfologie van het gebied is sterk verschillend voor delen langs de linker- en de rechteroever van de Zenne. Sint-Genesius-Rode bevindt zich op de rechterflank van de Zennevallei, die duidelijk hoger en steiler is dan de linkerflank. Het gebied ten oosten van de zuidzuidwest-noordnoordoost gerichte steilrand is 40 tot 50 m hoger gelegen dan de gemiddelde hoogte van het gebied ten westen van de Zenne. De topografie van het oostelijke gebied wordt gekenmerkt door een sterk versneden reliëf.³ Het onderzoeksgebied situeert zich op een hoogte van 96,5 tot 102,9 m TAW (Figuur 9). Op de hoogtekaart is duidelijk de vallei van de Molenbeek te zien, die zich ten noordwesten van het onderzoeksgebied bevindt (Figuur 8).

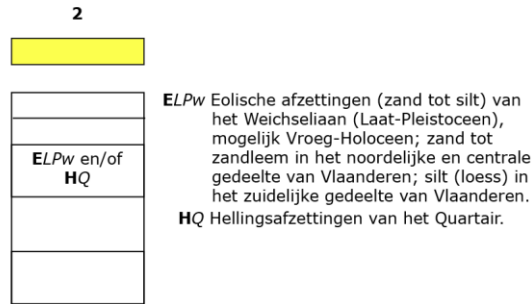
³ Schroyen 2003, 2



Figuur 10: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

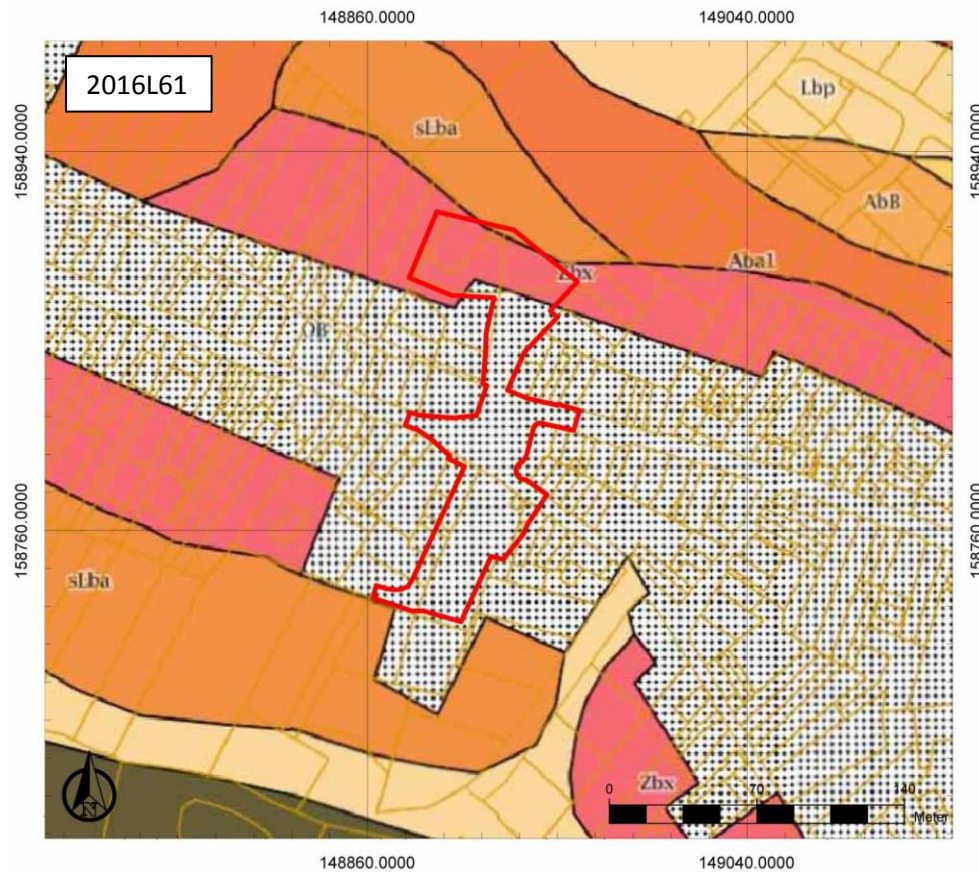


Figuur 11: Quartairgeologische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)



Figuur 12: Legende bij de quartairgeologische kaart (www.geopunt.be)

De tertiaire ondergrond (Figuur 10) bestaat uit de Formatie van Brussel. Deze wordt gekenmerkt door bleekgrijs fijn zand dat kalkhoudend en soms fossielhoudend is en dat kiezel- en kalkzandsteenbanken bevat.⁴ De quartairgeologische kaart (Figuur 11) geeft aan dat in het onderzoeksgebied eolische afzettingen van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen) en mogelijk Vroeg-Holoceen voorkomen, en/of hellingafzettingen van het Quartair.⁵



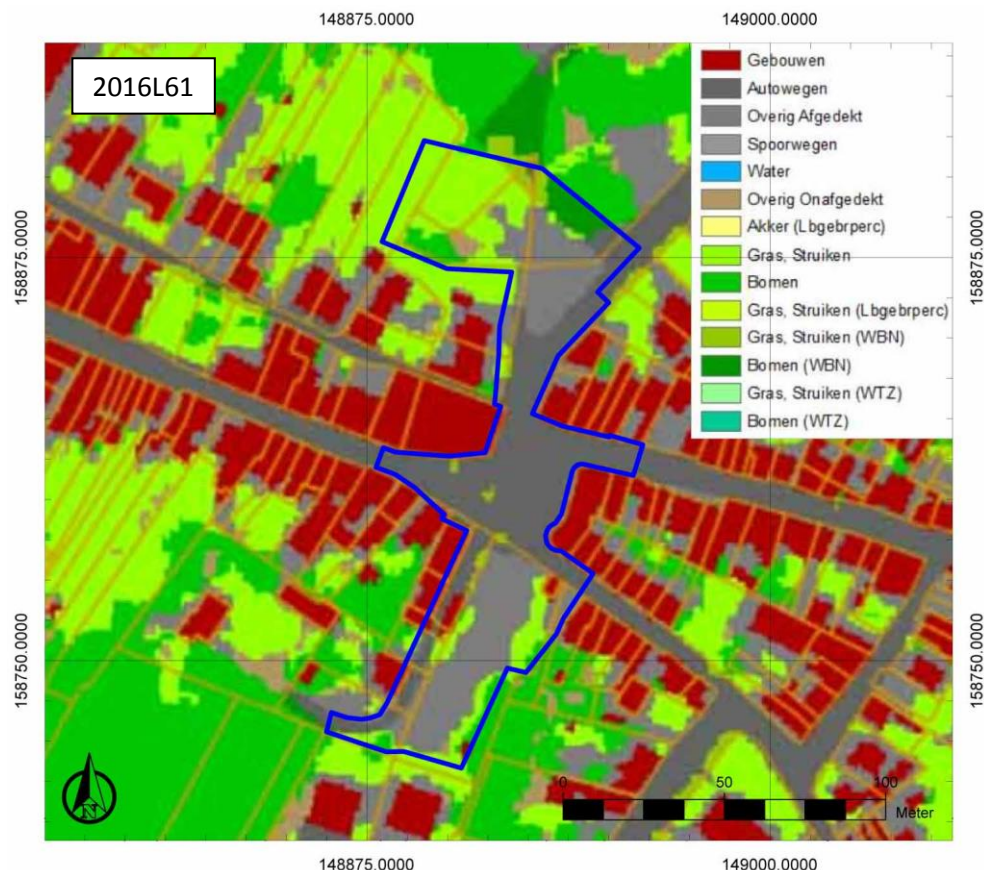
Figuur 13: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

⁴ www.geopunt.be/kaart

⁵ www.geopunt.be/kaart

De bodemkaart (Figuur 13) toont dat het onderzoeksgebied bijna volledig in bebouwde zones valt (OB). In het noorden van het terrein wordt de bodem aangegeven als een droge zandbodem met onbepaald profiel (Zbx). Ten noorden en ten zuiden van het onderzoeksgebied komt er een droge zandleembodem met textuur B horizont voor, met zand op geringe diepte (sLba), een droge leembodem met textuur B horizont (Aba1) en een droge zandleembodem zonder profiel (Lbp). Over het algemeen vertoont de bodem droge eigenschappen.

In het zuiden van het projectgebied zijn een drietal kleine gebouwen te bemerken. Voor het overige wordt het onderzoeksgebied volgens de bodemgebruikskaat ingenomen door verhardingen, braakliggend terrein, gras, struiken en bomen (Figuur 14).



Figuur 14: Bodemgebruikskaat met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

De gemeente Sint-Genesius-Rode zou ontstaan zijn tijdens de 7de of de 8ste eeuw. De naam Rode komt voor het eerst voor in de 12de eeuw en verwijst naar een gerooide plaats binnen bebost gebied. In de 12de eeuw maakte Rode deel uit van het domein van de Hertogen van Brabant. Binnen Brabant vormde Rode een meierij, waarvan rond 1400 vijftientig dorpen deel uitmaakten. De heerlijkheid Rode-Alsemberg veranderde door vererving en verkoop regelmatig van heerser.⁶ Het Koningsplein is gelegen in de oude kern Dries, die nog grotendeels haar oorspronkelijke volkse karakter met arbeidershuizen en kleinhandel heeft behouden. Wellicht had het Koningsplein, ook gekend als 'de Dries', vroeger daadwerkelijk de functie van een dries of een open ruimte in de dorpskom waar het vee werd verzameld.⁷

⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed, ID 120240, Sint-Genesius-Rode (geraadpleegd op 6 december 2016)

⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed, ID 126716, Koningsplein (geraadpleegd op 6 december 2016)

In 1904 startte André De Greef er de gekende Brouwerij Rodea, aanvankelijk gespecialiseerd in de productie van Geuze. Langs de oostkant van het plein bevond zich de eigenlijke brouwerij-mouterij, opgericht in 1917. Aan de westzijde van het plein bevindt zich tot op vandaag de oude garage van de brouwerij. Ook het oorspronkelijke woonhuis en de bierdepots bevonden zich aan het Koningsplein. Bij het stilleggen van de bedrijvigheid in 1967 werd het grootste gedeelte van de gebouwen van Rodea gesloopt, waaronder de brouwerij zelf, het woonhuis en het grootste gedeelte van de magazijnen. De plaats van de voormalige brouwerij wordt grotendeels ingenomen door parkeerplaatsen.⁸



Figuur 15: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgemaakt op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778) is te zien dat het zuiden en het uiterste noorden van het onderzoeksgebied in gebruik is als akkerland. Verspreid over het onderzoeksgebied zijn vier gebouwen te bemerken. Het Koningsplein bevindt zich centraal in het onderzoeksgebied en wordt weergegeven als een driehoekige open ruimte waar het vee verzameld werd (Figuur 16).⁹ Het onderzoeksgebied situeert zich in het zuidoosten van de historische dorpskern van Rode. Het stratenpatroon lijkt sterk op het huidige (Figuur 15).

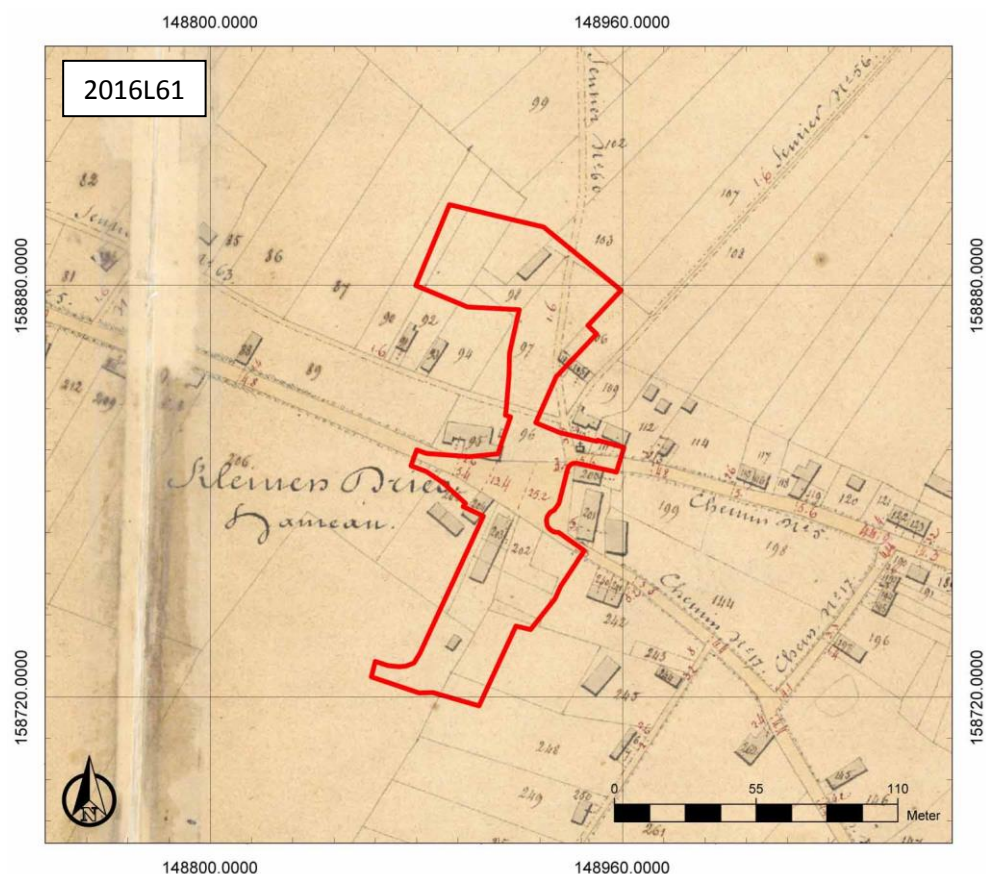
⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed, ID 126716, Koningsplein (geraadpleegd op 6 december 2016)

⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed, ID 126716, Koningsplein (geraadpleegd op 6 december 2016)

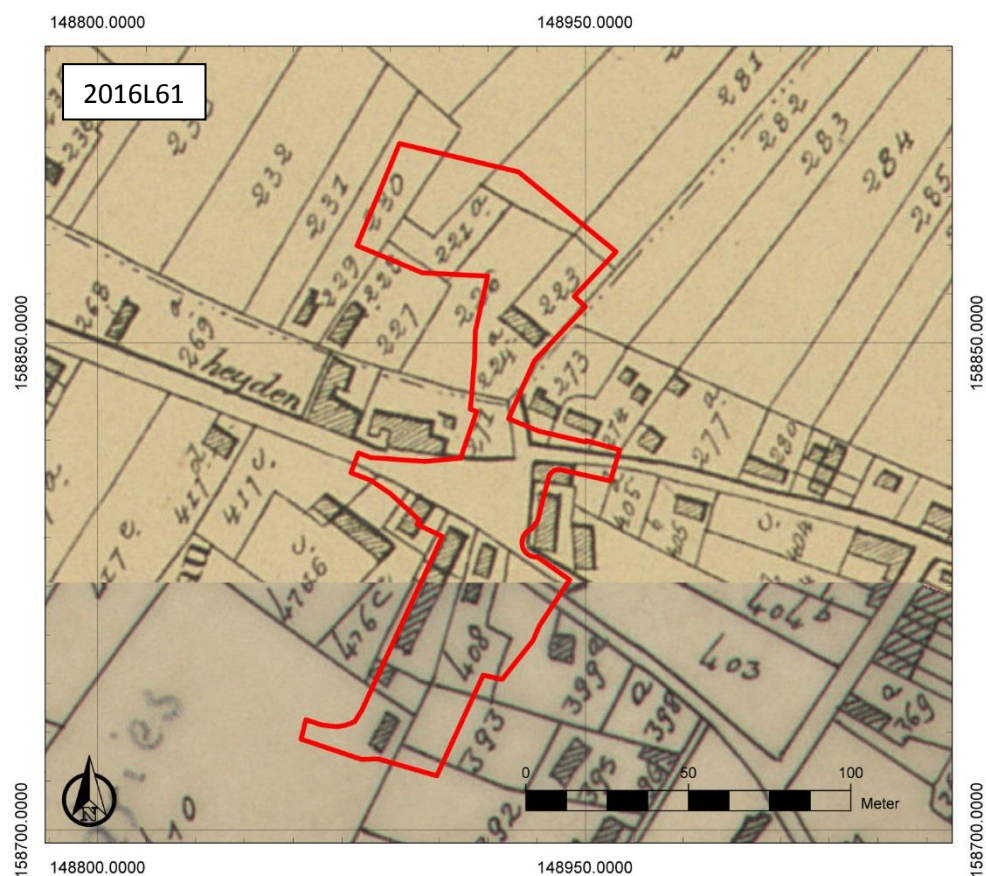


Figuur 16: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778) met aanduiding van het onderzoeksgebied, detailkaart (www.geopunt.be)

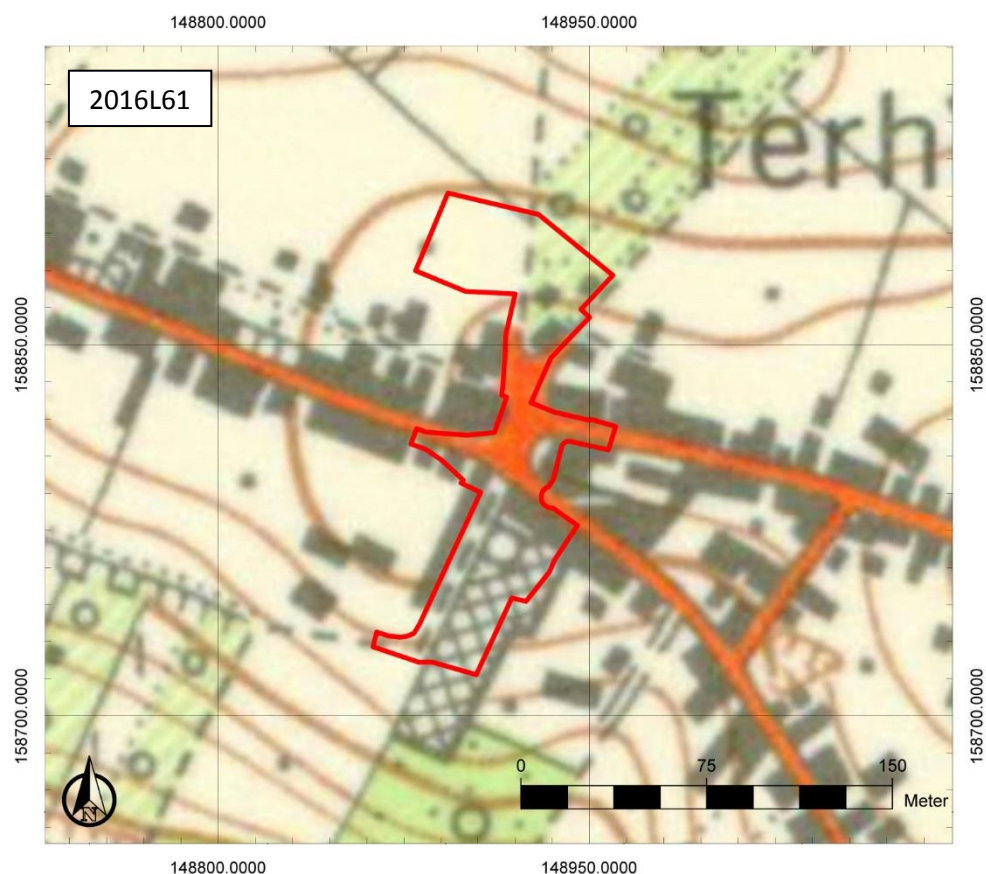
Op de Atlas der Buurtwegen (1841) is nog steeds bebouwing te zien binnen het onderzoeksgebied, maar de bebouwing lijkt gewijzigd. Vermoedelijk was het terrein nog steeds deels in gebruik als akkerland. In het noorden van het onderzoeksgebied is een weg te zien. Op de Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique van Popp is de bebouwing in het uiterste noorden van het onderzoeksgebied verdwenen. De weg die te zien was op de Atlas der Buurtwegen lijkt nu ingekort. Het gebouw in het noordoosten, te zien op de Atlas der Buurtwegen, wordt op de Popp kaart binnen het onderzoeksgebied aangegeven. Op een topografische kaart uit 1954 is te zien dat het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied volledig bebouwd was (Figuur 19). De bebouwing in het noorden van het terrein is opnieuw gewijzigd. Er zijn nu drie verschillende bouwvolumes te zien. Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 20) toont het Koningsplein, straten en parkings binnen het onderzoeksgebied. In het zuiden van het terrein is nog slechts één gebouw te zien binnen het onderzoeksgebied. De overige bebouwing, te zien op de topografische kaart uit 1954, is nu gesloopt. Een luchtfoto uit 1979-1990 (Figuur 21) geeft tot slot de huidige situatie (zie Figuur 6) reeds weer.



Figuur 17: Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)



Figuur 18: Atlas cadastrale parcellaire de la Belgique met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)



Figuur 19: Topografische kaart uit 1954 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.cartesius.be)



Figuur 20: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)



Figuur 21: Luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

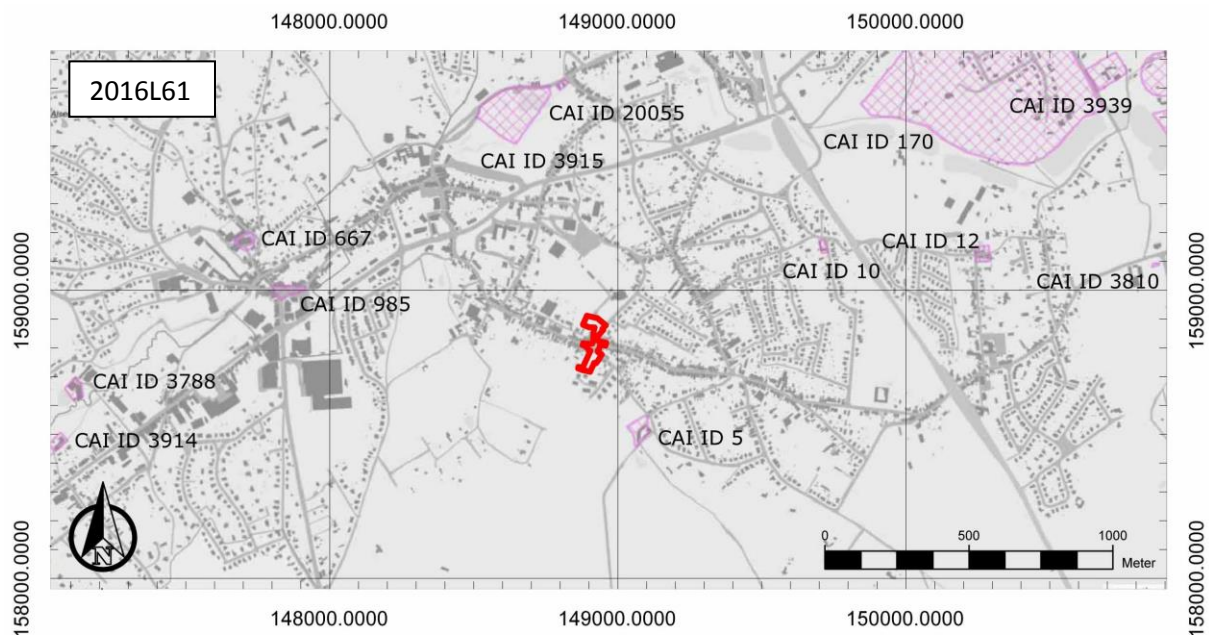
De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) vermeldt een aantal locaties in de omgeving van het onderzoeksgebied waar archeologische resten gekend zijn (Figuur 22). We bespreken de vondsten zo veel als mogelijk chronologisch.

Ten noordoosten van het projectgebied kwamen resten uit de steentijd aan het licht op de vindplaats CAI ID 170. Het gaat om werktuigen in silex uit het midden-neolithicum.¹⁰ Ten westen geeft CAI ID 985 de locatie aan van een verdwenen motte structuur, waarvan één paalgat en de kasteelvijvers met puin tot op 4,5 m diepte werden aangetroffen.¹¹ Op het Kapelaansplein, eveneens ten westen, is de Onze-Lieve-Vrouwekerk gelegen (CAI ID 667), waarvan de eerste kapel uit de volle middeleeuwen dateert.¹²

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 170, Gevaartvijvers (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 985, Verdwenen Kasteel (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹² Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 667, OLVkerk (geraadpleegd op 6 december 2016)



Figuur 22: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroerenderfgoed.be/>)

Er bevinden zich verder nog cartografische indicatoren in de omgeving van het onderzoeksgebied. Ten noorden van het projectgebied bevinden zich twee molens (CAI ID 3915 en CAI ID 20055) uit de 16^{de} eeuw.¹³ Ten zuiden en ten oosten zijn een aantal hoeves uit de late middeleeuwen en de 17^{de} eeuw aanwezig. Het gaat om CAI ID 3939,¹⁴ CAI ID 12,¹⁵ CAI ID 10,¹⁶ en CAI ID 5.¹⁷ Ten oosten is verder nog de Sint-Annakapel gelegen (CAI ID 3810) die op basis van de Ferrariskaart uit de 18^{de} eeuw of vroeger dateert.¹⁸ Ten zuidwesten situeren zich twee molens uit de late middeleeuwen, met name een banmolen (CAI ID 3914)¹⁹ en een papiermolen (CAI ID 3788),²⁰ die respectievelijk weergegeven zijn op de Poppkaart en op de Vandermaelenkaart uit de 19^{de} eeuw.

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied en synthese

Na uitvoering van het bureauonderzoek kunnen de onderzoeksvragen die vooropgesteld werden, beantwoord worden.

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

We hebben voor het onderzoeksgebied zeer veel bronnen die inzicht bieden in het archeologisch potentieel van het terrein. Zo is het onderzoeksgebied op korte afstand gelegen van de Kwadebeek, op een hoger gelegen terrein aan de rand van de vallei van de Kwadebeek, de Molenbeek en de Zenne. Samen met de droge zand(leem)bodem die er te verwachten is, maakt dit dat het terrein een

¹³ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 3915, Novarode/Molen van de Meurs (geraadpleegd op 6 december 2016), Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 20055, Molen van Termeulen (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁴ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 3939, Hof te Landsrode (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 12, Hof te Steenvoorde (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 10, Hof ten Berg (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁷ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 5, Hof ten Hout (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 3810, Sint-Annakapel (geraadpleegd op 6 december 2016)

¹⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 3914, Molen Tenbroek (geraadpleegd op 6 december 2016)

²⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 3788, Tisjken Dot (geraadpleegd op 6 december 2016)

gunstige landschappelijke ligging kent. Het was een aantrekkelijke plaats voor menselijke activiteiten in het verleden.

Verder is het onderzoeksgebied te situeren in de oude kern van Rode en is het gesitueerd ter hoogte van de Dries, een driehoekig plein. Dit geeft aan dat deze locatie reeds in de middeleeuwen menselijke activiteiten kende. Dit wordt onderstreept door de historische kaarten, die doorheen de nieuwe en nieuwste tijd verschillende bouwvolumes tonen binnen het onderzoeksgebied. Op de specifieke chronologie hiervan gaan we dieper in bij de volgende onderzoeksvraag.

Gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied wijzen op vondsten uit de steentijd. Deze bevinden zich echter op enige afstand van het onderzoeksgebied. Verder maakt dat de bewoning in het verleden binnen het onderzoeksgebied vermoedelijk een negatieve impact gehad heeft op eventuele aanwezige steentijd artefactensites. Daarom worden geen goed bewaarde steentijd artefactensites (meer) verwacht binnen het onderzoeksgebied. De andere gekende archeologische waarden dateren uit de middeleeuwen tot de nieuwste tijd. Ze bevinden zich op enige afstand van het onderzoeksgebied en zijn eerder lokaal van belang. Daarom dragen ze weinig bij tot een inschatting van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied.



Figuur 23: Synthesepan

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

De zogenaamde Ferrariskaart uit 1771-1778 toont reeds bebouwing binnen het onderzoeksgebied, gelegen langs de Dries, het huidige Koningsplein. De Atlas der Buurtwegen en de Popp-kaart uit het midden tot de tweede helft van de 19de eeuw tonen een vergelijkbaar beeld, dat in belangrijke mate verschilt van de zogenaamde Ferrariskaart. De bebouwing op de Atlas der Buurtwegen en de Popp-kaart is licht anders gesitueerd, maar van een groot aantal gebouwen kunnen we vermoeden dat het

om dezelfde bouwvolumes gaat. Een weg die aangegeven is op de Atlas der Buurtwegen in het noorden van het onderzoeksgebied is echter niet meer te zien op de Popp-kaart, net als het bouwvolume in het uiterste noorden van het onderzoeksgebied. Rond het midden van de 20ste eeuw is opnieuw een belangrijke wijziging in het gebouwenbestand op te merken. Het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied blijkt nu volledig bebouwd en de bebouwing in het noorden van het onderzoeksgebied is vervangen door drie nieuwe bouwvolumes. Vermoedelijk behoorde een deel van de nieuwe bouwvolumes te zien op een topografische kaart uit 1954 toe aan de brouwerij Rodea, waarvan gebouwen gesloopt werden in 1967.

Wat is de impact van de geplande werken?

Binnen het onderzoeksgebied wordt de heraanleg van het Koningsplein voorzien. In het noorden en het zuiden van het onderzoeksgebied worden nieuwe parkings aangelegd. In het zuiden van het onderzoeksgebied wordt verder ook parkaanleg voorzien. Vandaag de dag is een deel van het onderzoeksgebied reeds verhard. De impact van de geplande werken is groot en betekent een verstoring van het bodemarchief binnen het volledige onderzoeksgebied. Ook compactie van de bodem betekent een bedreiging van het bodemarchief.

2.4.5 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Het bureauonderzoek toont aan dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. Deze inschatting is gebaseerd op de gunstige landschappelijk ligging van het terrein op een hoger gelegen terrein aan de rand van de vallei van de Kwadebeek, de Molenbeek en de Zenne. De aanwezigheid van een Dries maakt dat rekening gehouden moet worden met menselijke activiteiten uit de (volle) middeleeuwen. In de nieuwe en nieuwste tijd blijkt het onderzoeksgebied verschillende fasen van bebouwing te kennen.

Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens over de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Veldkartering is niet mogelijk binnen het onderzoeksgebied, omdat het onderzoeksgebied bestaat uit wegenis, braakliggend terrein en grasland. Landschappelijk booronderzoek is niet relevant omdat we verwachten dat de bodemopbouw aangetast is ter hoogte van het onderzoeksgebied, door de bebouwing die in het verleden aanwezig geweest is en door de aanleg van wegenis en het gebruik van de braakliggende delen als parking. Daarom verdient de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek de voorkeur. Dit kan een inschatting maken of binnen het onderzoeksgebied relevante archeologische sporen aanwezig zijn en wat de bewaringstoestand van deze sporen is. Deze onderzoekstechniek biedt voldoende ruimtelijk inzicht en is geschikt omdat een site zonder complexe verticale stratigrafie verwacht wordt. In eerste instantie wordt de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek ter hoogte van de delen van het terrein voorgesteld die niet in gebruik zijn als wegenis om de hinder te beperken. Het gaat dus om de zones in gebruik als grasland en de braakliggende delen van het terrein die momenteel reeds in gebruik zijn als parking.

3 Verslag resultaten proefsleuven en proefputten

3.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2017A253

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Vlaams-Brabant, Sint-Genesius-Rode, Koningsplein, Dries

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 148919, 158900
- 148928, 158787
- 148905, 158715
- 148877, 158815

Kadastrale percelen: Sint-Genesius-Rode, Afdeling 1, sectie C, nummers 217e, 221c, 221d, 226t, 227l, 393g, 400r, 400t, 407h, 410x, 411p, 411t, 413l, 413l en openbaar domein

Kadastraal plan: zie Figuur 1

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 7365 m²

Topografische kaart: zie Figuur 2

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 07/02/2017-21/02/2017

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: proefsleuven, proefputten, nieuwe tijd, nieuwste tijd, plein

Verstoorde zones: er zijn geen gekende verstoorde zones.

3.2 Archeologische voorkennis

Het bureauonderzoek (projectcode 2016L61) toont dat het onderzoeksgebied archeologisch potentieel kent. We hebben voor het onderzoeksgebied zeer veel bronnen die inzicht bieden in het archeologisch potentieel van het terrein. Zo is het onderzoeksgebied op korte afstand gelegen van de Kwadebeek, op een hoger gelegen terrein aan de rand van de vallei van de Kwadebeek, de Molenbeek en de Zenne. Samen met de droge zand(leem)bodem die er te verwachten is, maakt dit dat het terrein een gunstige landschappelijke ligging kent. Het was een aantrekkelijke plaats voor menselijke activiteiten in het verleden.

Verder is het onderzoeksgebied te situeren in de oude kern van Rode, ter hoogte van de Dries, een driehoekig plein. Dit geeft aan dat deze locatie waarschijnlijk reeds in de middeleeuwen menselijke activiteiten kende. Dit wordt onderstreept door de historische kaarten, die doorheen de nieuwe en nieuwste tijd verschillende bouwvolumes tonen binnen het onderzoeksgebied. Op de specifieke chronologie hiervan gaan we dieper in bij de volgende onderzoeksvraag.

Gekende archeologische waarden in de omgeving van het onderzoeksgebied wijzen op vondsten uit de steentijd. Deze bevinden zich echter op enige afstand van het onderzoeksgebied. Verder heeft de bewoning in het verleden binnen het onderzoeksgebied vermoedelijk een negatieve impact gehad op

eventuele aanwezige steentijd artefactensites. Daarom worden geen goed bewaarde steentijd artefactensites (meer) verwacht binnen het onderzoeksgebied. De andere gekende archeologische waarden dateren uit de middeleeuwen tot de nieuwste tijd. Ze bevinden zich op enige afstand van het onderzoeksgebied en zijn eerder lokaal van belang. Daarom dragen ze weinig bij tot een inschatting van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied.

3.3 Onderzoeksopdracht

3.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Doel van het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of binnen de onderzoekszone archeologische sporen aanwezig zijn, en inzicht te krijgen in hun aard en datering.

Onderzoeksvragen zijn de volgende:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Zijn er nog intacte bodems aanwezig?
- In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?
- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?
- Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?
- Is er mogelijkheid tot behoud *in situ* en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?
- Indien behoud *in situ* van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?

Onderzoeksvragen specifiek met betrekking tot de Dries:

- Wat is de stratigrafie ter hoogte van de Dries?
- Zijn er oude loopniveaus of pleinniveaus te herkennen?
- Zijn er archeologische sporen aanwezig die te relateren zijn aan de vroegere functie van het Koningsplein als Dries?
- Kunnen uitspraken gedaan worden over de middeleeuwse en latere rooilijn, ten opzichte van de huidige rooilijn?

3.3.2 Beschrijving geplande werken

Zie 2.3.2.

3.3.3 Werkwijze en strategie

3.3.3.1 Proefsleuven- en proefputtenonderzoek

Omwillen van de vorm van het terrein werd ter hoogte van de braakliggende delen van het terrein gewerkt met continue, parallelle proefsleuven. In dat geval heeft het gebruik van 2 m brede sleuven met een tussenafstand van 15 m een hogere trefkans dan 4 m brede sleuven met een tussenafstand van 20 m.²¹ De aangelegde proefsleuven hadden een breedte van 2 m. Ze werden zo veel mogelijk haaks op de topografie geplaatst en hadden een maximale tussenafstand van middelpunt tot middelpunt van 15 m. In het noorden van het terrein was dit omwille van de vorm van het terrein niet mogelijk en dienden de sleuven anders georiënteerd te worden.

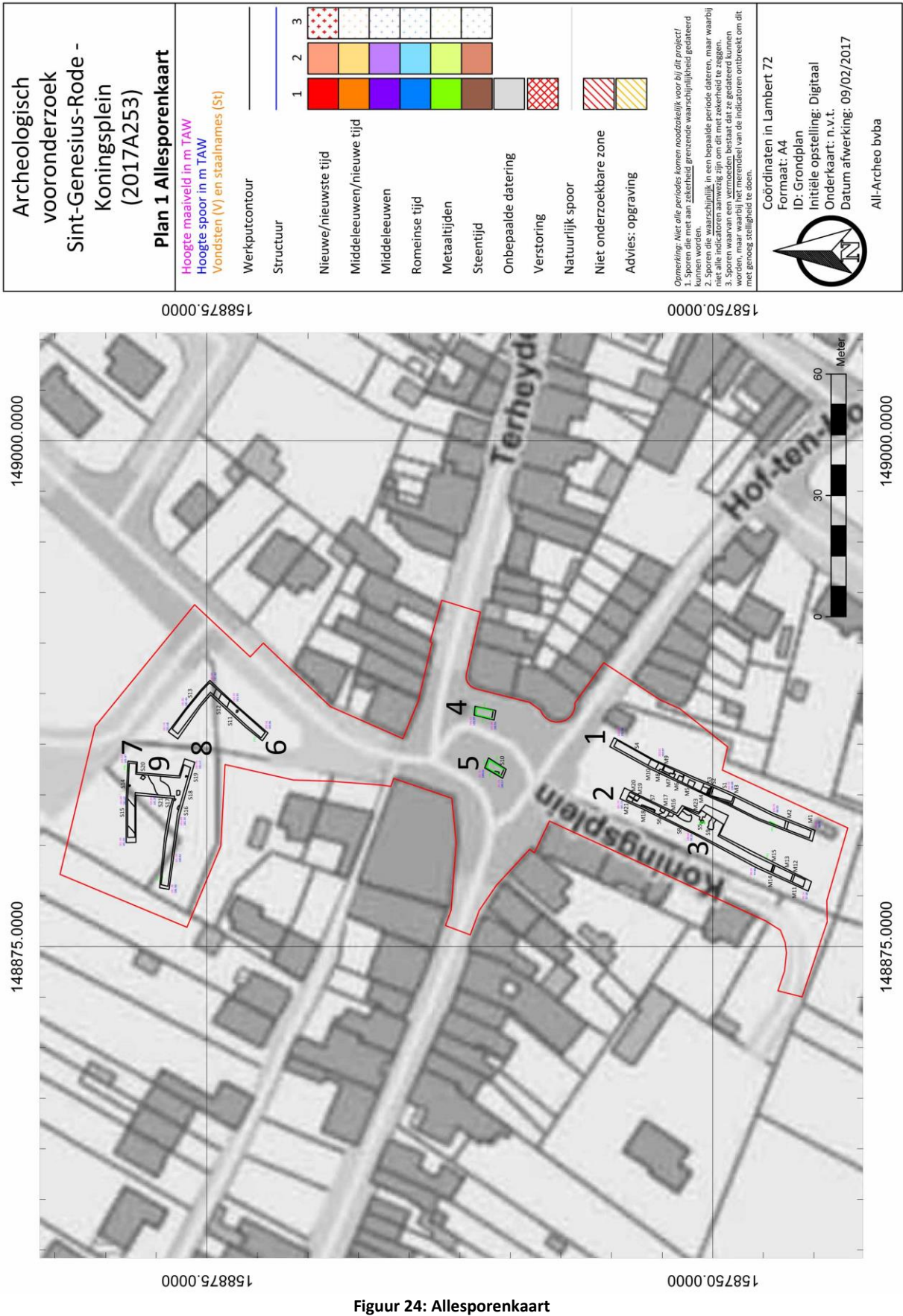
²¹ Haneca *et al.* 2016, 48.

Normaal gezien dient een oppervlakte van minimaal 10% van het onderzoeksgebied onderzocht te worden aan de hand van proefsleuven en proefputten. Omwille van het feit dat een groot deel van het onderzoeksgebied momenteel bestaat uit wegenis, was het niet opportuun om in deze fase van het onderzoek de bestaande wegenis op te breken en grote verkeershinder te veroorzaken. Daarom beperkte het proefsleuvenonderzoek zich tot de braakliggende delen en het grasland in het noorden en het zuiden van het onderzoeksgebied en de aanleg van proefputten op de parkeerplaatsen ter hoogte van het eigenlijke Koningsplein. De proefputten hadden afmetingen van 2 x 5 m en werden parallel aan de rijweg aangelegd om het verkeer zo min mogelijk te hinderen.

Meer was niet mogelijk omdat voldoende afstand gehouden moest worden ten opzichte van de bestaande wegenis en de kabels en leidingen die aanwezig zijn. Gezien de beperkte bewegingsruimte op de delen van het onderzoeksgebied die onderzocht konden worden, was het evenmin een optie de breedte van de proefsleuven te vergroten. In dat geval zouden geen kijkvensters meer aangelegd kunnen worden. Normaal gezien beslaan de kijkvensters een oppervlakte van 2,5% van het onderzoeksgebied. Omwille van de geschetste problematiek van de niet onderzoekbare delen van het onderzoeksgebied was het slechts haalbaar om een oppervlakte van 1,25% van het onderzoeksgebied te onderzoeken aan de hand van kijkvensters. Dit komt neer op een oppervlakte van ca. 92 m². De zijden van de kijkvensters maten maximaal 13 x 13 m. De kijkvensters en/of dwarsseuven moesten voldoende groot zijn om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden.

Ondanks de aangehaalde beperkingen, waardoor een beperktere oppervlakte van het onderzoeksgebied onderzocht kon worden, liet de voorgestelde methodiek toe om de gestelde onderzoeksvragen te beantwoorden.

3.4 Assessmentrapport



3.4.1 Methoden, technieken en criteria bij het assessment

Er werden twee vondsten gerecupereerd tijdens het proefsleuvenonderzoek. De aard van de vondsten werd beschreven en ze werden gedateerd. Er zijn geen archeologische vraagstellingen die aan de hand van staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal onderzocht dienen te worden. Het conservatie-assessment gebeurde door de veldwerkleider. Het assessment van de sporen werd uitgevoerd op basis van de plannen, profieltekeningen, foto's en spoorbeschrijvingen. Aangezien er sprake is van een site zonder complexe stratigrafie en tijdens het proefsleuvenonderzoek geen complexe sporen of complexe spoorcombinaties vastgesteld zijn, werd geen harrismatrix opgemaakt.

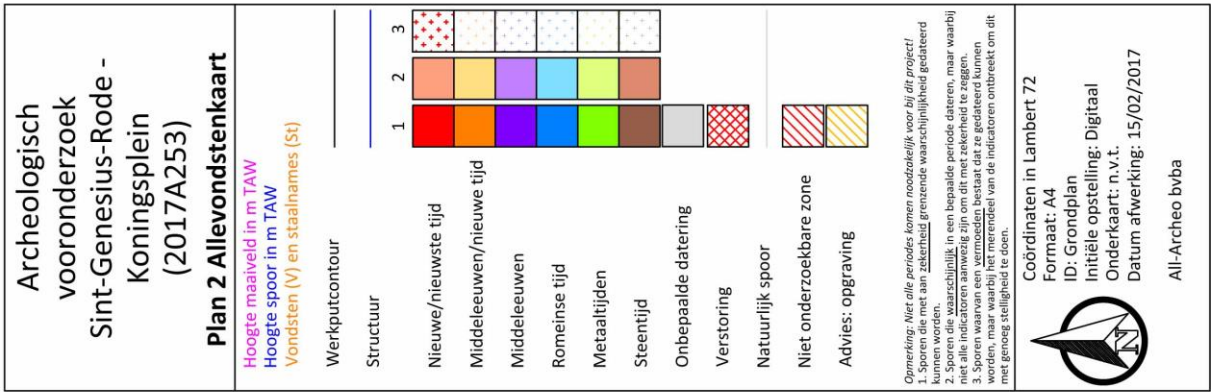
Door middel van proefsleuven, proefputten en kijkvensters werd 707 m² van het terrein onderzocht. Dit is 9,60% van het onderzoeksgebied.

3.4.2 Assessment van de vondsten

Er werden twee vondsten geregistreerd tijdens het onderzoek (Figuur 25). Er werd één randfragment (V01) Westerwald steengoed aangetroffen, dat dateert uit de nieuwe tijd. Een bodemfragment en een wandfragment (V02) rood geglaazuurd aardewerk dateren uit de nieuwe tijd. De vondsten kennen een goede bewaringstoestand. Er doet zich geen conserveringsproblematiek voor.



Figuur 25: V01 (links) en V02 (rechts)



3.4.3 Assessment van stalen

Er zijn geen archeologische vraagstellingen die aan de hand van staalname voor natuurwetenschappelijk materiaal onderzocht dienen te worden. Er is geen natuurwetenschappelijk onderzoek nodig.

3.4.4 Conservatie assessment

Er werden twee vondsten geregistreerd tijdens het onderzoek. De vondsten kennen een goede bewaringstoestand. Indien de vondsten bewaard worden in een droge, stabiele omgeving, zijn geen bijkomende maatregelen nodig.

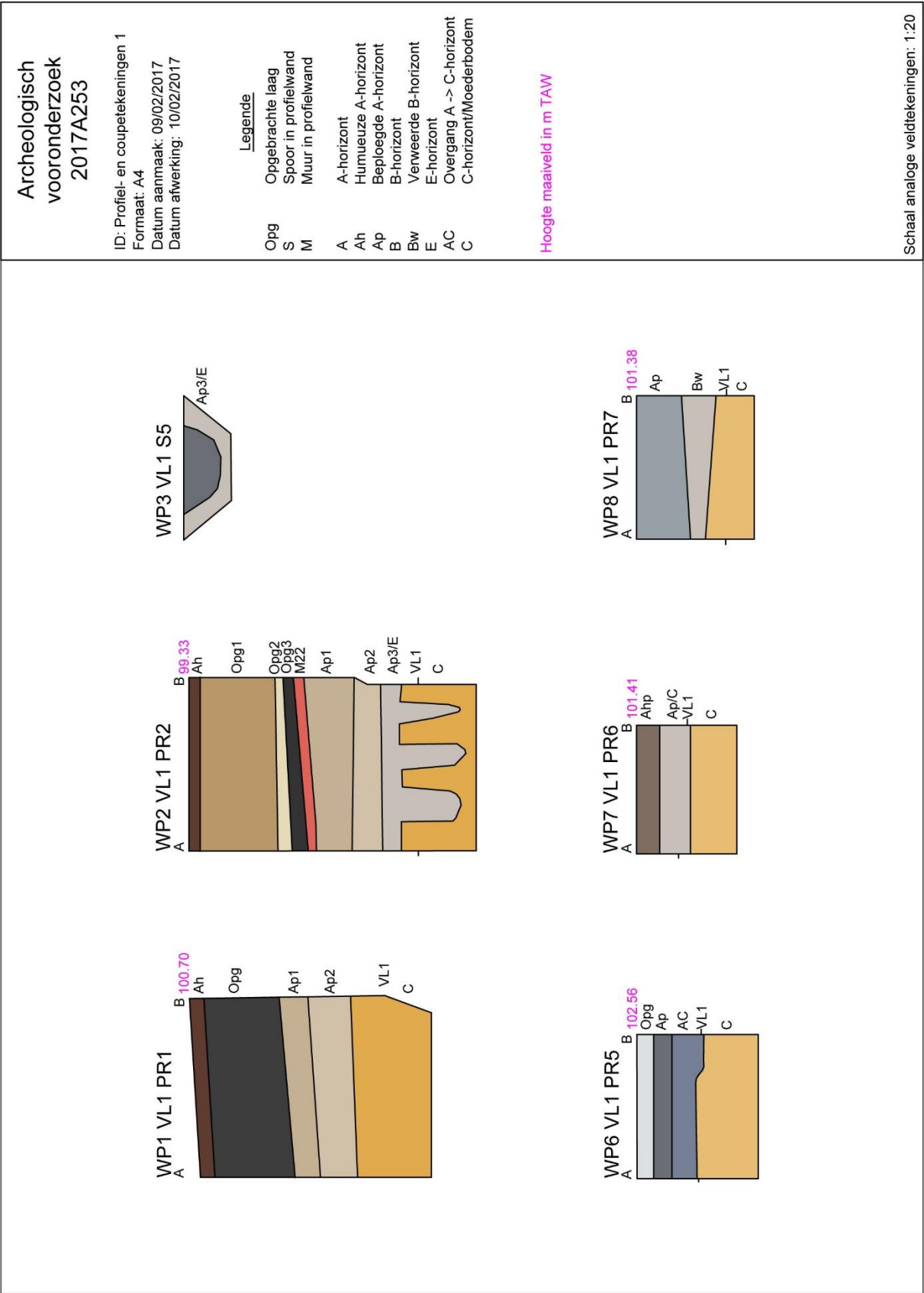
3.4.5 Assessment van de landschappelijke ligging

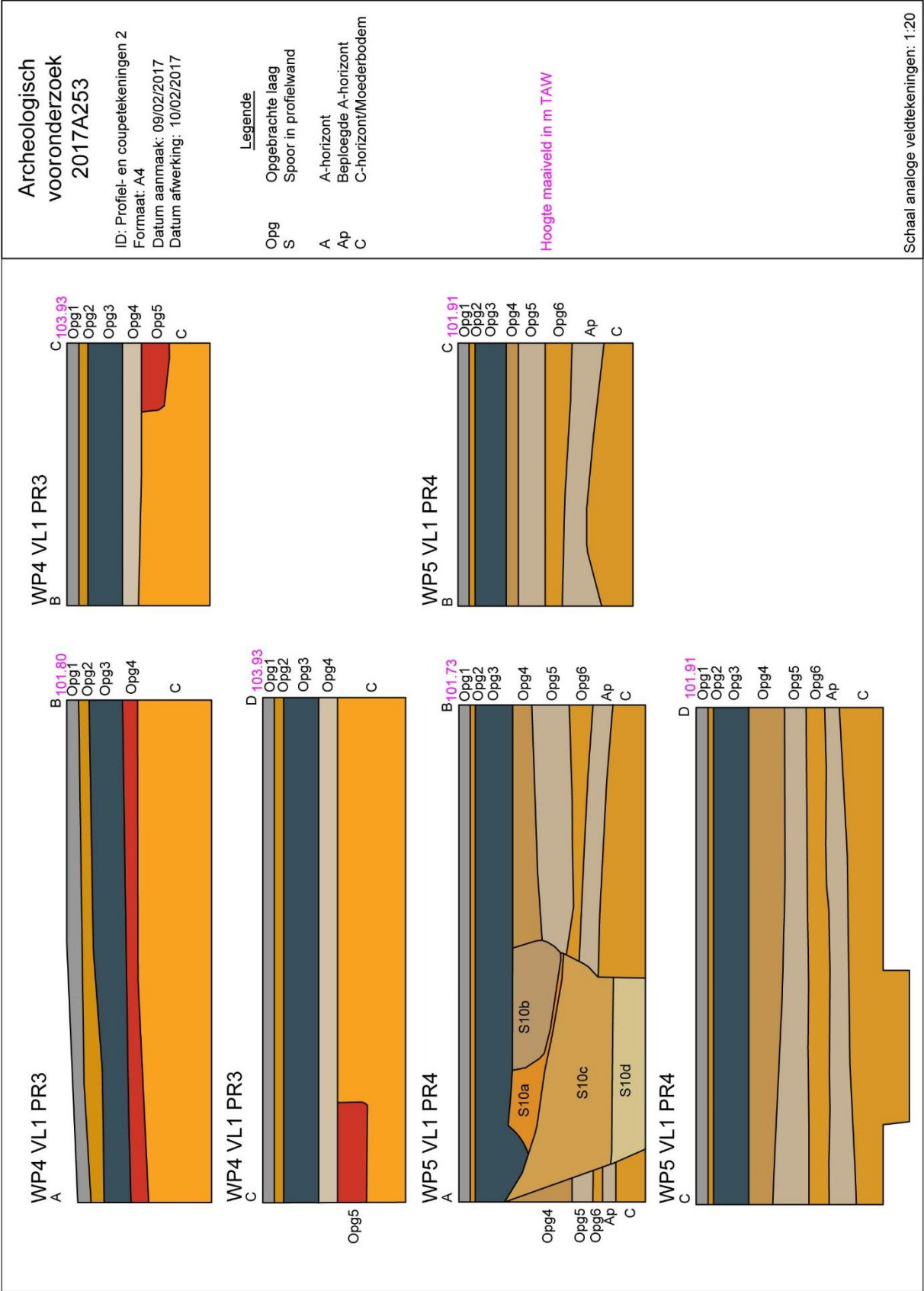
De site kent grotendeels geen complexe verticale stratigrafie. Er werd een zandbodem vastgesteld in werkputten 1 tot 5 en een leembodem in werkputten 6 tot 9. De bodemopbouw ter hoogte van werkputten 1 en 2, in het zuiden van het terrein, bestond uit een donkerbruine, humeuze A-horizont van ca. 10 cm dik. In werkput 1 was er onder de humeuze A-horizont een opgebrachte laag baksteenpuin (Opg) van ongeveer 55 cm dik, gevolgd door een homogene bruine ploeglaag (Ap1-horizont) van circa 20 cm dik en een homogene lichtbruine ploeglaag (Ap2-horizont) van circa 30 cm dik. Daaronder was een oranjegele gevlekte C-horizont gelegen. In werkput 2 ziet het bodemprofiel er gelijkaardig uit. In dit bodemprofiel zijn er onder de humeuze A-horizont drie opgebrachte lagen (Opg1-3) vastgesteld, gevolgd door een industriële bakstenen vloer (M22). M22 was gelegen op een Ap1-horizont van circa 30 cm dik, gevolgd door een Ap2-horizont van circa 20 cm dik. Hieronder werd een lichte witbruine gevlekte Ap3-horizont vastgesteld met resten van een E horizont, gevolgd door een oranjegele gevlekte C-horizont. Plaatselijk waren gepodzoliseerde wortelgangen aanwezig. De arme eigenschappen van de bodem maken dat in dit deel van het terrein podzolisering opgetreden heeft en elders niet.

In werkputten 4 en 5 werden langs de west-, noord- en zuidwand bodemprofielen geregistreerd. In werkput 4 bestond de bovenste, opgebrachte laag (Opg1) uit betonnen klinkers van circa 10 cm dik, gevolgd door een laag stabilisé (Opg2) van circa 6 cm dik en een funderingslaag (Opg3) van circa 25 cm dik. Hieronder werd er in het westelijke putwandprofiel een oudere bakstenen verharding (Opg4) geregistreerd van ongeveer 10 cm dik, die onmiddellijk gelegen was op de geeloranje gevlekte C-horizont. De oudere bakstenen verharding bestond uit industriële bakstenen en is bijgevolg te dateren in de nieuwste tijd. In deze werkput is het terrein duidelijk afgetopt, aangezien geen resten van ploeglagen vastgesteld werden.

In werkput 5 bestaan de drie bovenste opgebrachte lagen uit de betonnen klinkers (Opg1) van de huidige verharding, gevolgd door een laag stabilisé (Opg2) en een funderingslaag (Opg3). Hieronder is een okerbruine gevlekte ophogingslaag (Opg4) aanwezig van ongeveer 10 à 20 cm dik, boven een lichte grijsbruine ophogingslaag van ongeveer 20 cm dik (Opg5), op zijn beurt gelegen boven een 10 à 20 cm dikke lichte geelbruine gevlekte ophogingslaag (Opg6). Hieronder is er nog een 10 à 25 cm dikke bruingele gevlekte ploeglaag (Ap-horizont), gevolgd door een geeloranje gevlekte C-horizont. Onder Opg1-3 was in WP5 PR4 AB een kuil, S10, gelegen. S10 doorsneed Opg4-6 en de Ap-horizont.

In werkputten 6 tot 8 was de bodemopbouw minder complex. Het bodemprofiel in werkput 6 bestond uit een lichte grijsbruine opgebrachte laag (Opg1) van circa 10 cm dik, gevolgd door een 12 cm dikke bruingele Ap-horizont, boven een 20 cm dikke geelbruine gevlekte overgangshorizont (AC-horizont). Hieronder werd een geeloranje C-horizont vastgesteld. Het bodemprofiel in werkput 7 bestond uit een donkerbruine gevlekte, beploegde, humeuze Ahp-horizont van circa 15 cm dik, gevolgd door een 20 cm dikke grijsbruine gevlekte Ap-horizont en een geeloranje gevlekte C-horizont. In werkput 8 werd onder de Ap-horizont een circa 20 cm dikke bruingele, verbruinde Bw-horizont vastgesteld, gevolgd door een geeloranje gevlekte C-horizont.





Figuur 28: Profiel- en coupetekeningen 2

3.4.6 Assessment van sporen

In alle werkputten samen werden op een diepte tussen 30 cm en 1,50 m onder het maaiveld 21 sporen en 23 muurresten geregistreerd. De sporen omvatten kuilen (waaronder puinkuilen), paalsporen, insteken en verstoringen. De muurresten zijn funderings- en keldermuren, vloeren en poeren. De aangetroffen sporen worden besproken per functionele categorie binnen afgebakende zones in het onderzoeksgebied. Een zuidelijke zone ter hoogte van de onverharde parking van het Koningsplein (WP1-3), een centrale zone ter hoogte van de Dries op het Koningsplein (WP4-5) en een noordelijke zone ter hoogte van de parking aan de Dwarshaagstraat (WP7-9) worden onderscheiden.

3.4.6.1 De zuidelijke zone (WP1-3)

Er werden drie werkputten, namelijk twee proefsleuven (WP1-2) en een kijkvenster (WP3), aangelegd in de zuidelijke zone.

3.4.6.1.1 Muren, vloeren en poeren

M2-3, M8-9, M12-15 en M18-20 zijn bakstenen funderings- of keldermuren (Figuur 29), M1, M11, M13 en M21 zijn (kelder)vloeren (Figuur 30) en M4-7, M16-17, M19, M23 zijn bakstenen poeren of dragende structuren (Figuur 30). M1-23 behoren tot de magazijnen van de voormalige brouwerij Rodea (zie 2.4.2, fig. 19 en 3.2).



Figuur 29: Keldermuur M3



Figuur 30: Vloer M13 (links), poer M20 (rechts)

Archeologisch
vooronderzoek
Sint-Genesius-Rode -
Koningsplein
(2017A253)
Plan 3 WP 1-3

Hoogte maaiveld in m TAW

Hoogte spoor in m TAW

Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Structuur

1

2

3

Nieuwe/nieuwste tijd

Middeleeuwen/nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Steentijd

Onbepaalde datering

Verstoring

Natuurlijk spoor

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

Opmerking: Niet alle periodes kunnen noodzakelijk voor bij dit project!

1. Sporen die niet van zekerheid getuigen naar schijnlijkheid gedateerd kunnen worden.

2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.

3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg zekerheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

ID: Grondplan

Initiële opstelling: Digitaal

Onderkaart: n.v.t.

Datum afwerking: 09/02/2017

All-Archeo bvba

148920.0000

148890.0000

158730.0000

158760.0000

0 10 20 Meter

1

2

3

M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12, M13, M14, M15, M16, M17, M18, M19, M20, M21, M22, M23, S1, S2, S3, S4, S5, S6, S7, S8, S9

Figuur 31: Detail van de zuidelijke zone met werkputten 1-3

De muren, poeren en vloeren zijn gemetst met bakstenen van doorgaans 19 bij 8,5 bij 6 cm, gemetst met een zeer harde kalkmortel of met cementmortel. Dit laatste geeft duidelijk een datering in de nieuwste tijd aan.

3.4.6.1.2 Kuilen, een kelderopvulling en insteken van muren

S5 is een ovale kuil met een donkergrijze gevlekte vulling en een diameter van ca. 75 cm (Figuur 32). S5 werd gecoupeerd. De bewaringdiepte van de vulling bleek maximaal 25 cm diep onder het aangelegde vlak. Bij gebrek aan vondsmateriaal kan de kuil niet gedateerd worden.



Figuur 32: Kuil S5 in het vlak (links) en in coupe (rechts)

S8-9 zijn kuilen die onregelmatig van vorm zijn. Ze hebben een donkere bruingrijze gelege vulling. S8 heeft afmetingen van 3,5 bij 1,75 m. De afmetingen van S9 bedragen 3 bij 1,40 m. In de vulling van S9 was afval van glazen flessen aanwezig, waarschijnlijk te relateren aan de voormalige brouwerij Rodea. Dit dateert het spoor in de 20ste eeuw. S8 sluit qua vorm en vulling aan bij S9, zodat de kuil eveneens uit de nieuwste tijd dateert.

S1 is de kelderopvulling die hoort bij M3. De vulling wordt gekenmerkt door brokken kalkmortel en baksteenpuin. S6 is een puinkuil, gelegen tussen M16-17. Het heeft een donkere grijsrode gevlekte vulling die sintels en baksteenpuin bevat. Bij M3-4 en M18 werden insteken vastgesteld, respectievelijk S2-3 en S7 (Figuur 33). S2-3 waren donker bruingeel gevlekt en S7 was geelbruin gevlekt.



Figuur 33: Poer M4 en insteek S3

3.4.6.1.3 Verstoring

S4 is een verstoring dat veel baksteenpuin bevatte. Het houdt vermoedelijk verband met de afbraak van de voormalige gebouwen van de brouwerij Rodea (zie 2.4.2).

3.4.6.2 De centrale zone (WP4-5)

Er werden twee proefputten aangelegd in de centrale zone, ter hoogte van de Dries. Daarvoor werd de verharding van het Koningsplein opgebroken. In deze zone werd meer aandacht besteed aan de bodemprofielen om een fasering in het gebruik van het Koningsplein te kunnen onderscheiden. De vastgestelde lagenopbouw werd besproken in 3.4.5. Op vlak van sporen werden een bakstenen vloer en een kuil vastgesteld.

3.4.6.2.1 Kuil

S10 is een rechthoekige kuil, die ongeveer 1,10 m breed is (Figuur 34). De kuil bevindt zich onder de verharding. De vulling bestaat uit vier verschillende lagen. S10a is een zandige laag met een homogene gele vulling, S10b is een baksteenpuinlaag. Hieronder is S10c, een homogene bruine laag met baksteenfragmenten, gelegen. De onderste laag S10d, die op de foto in het vlak te zien is, is bruingeel gevlekt. Er werd een randfragment steengoed uit de nieuwe tijd uit het spoor gerecupereerd.



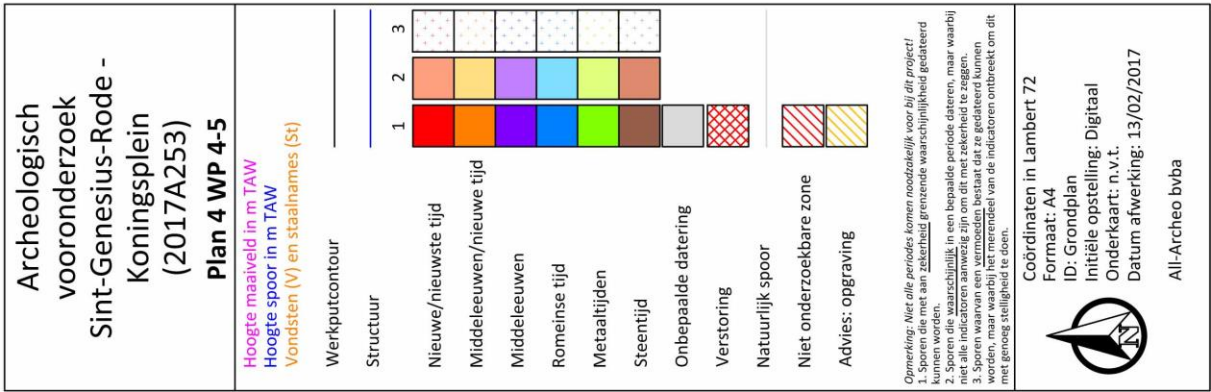
Figuur 34: Kuil S10 in het vlak

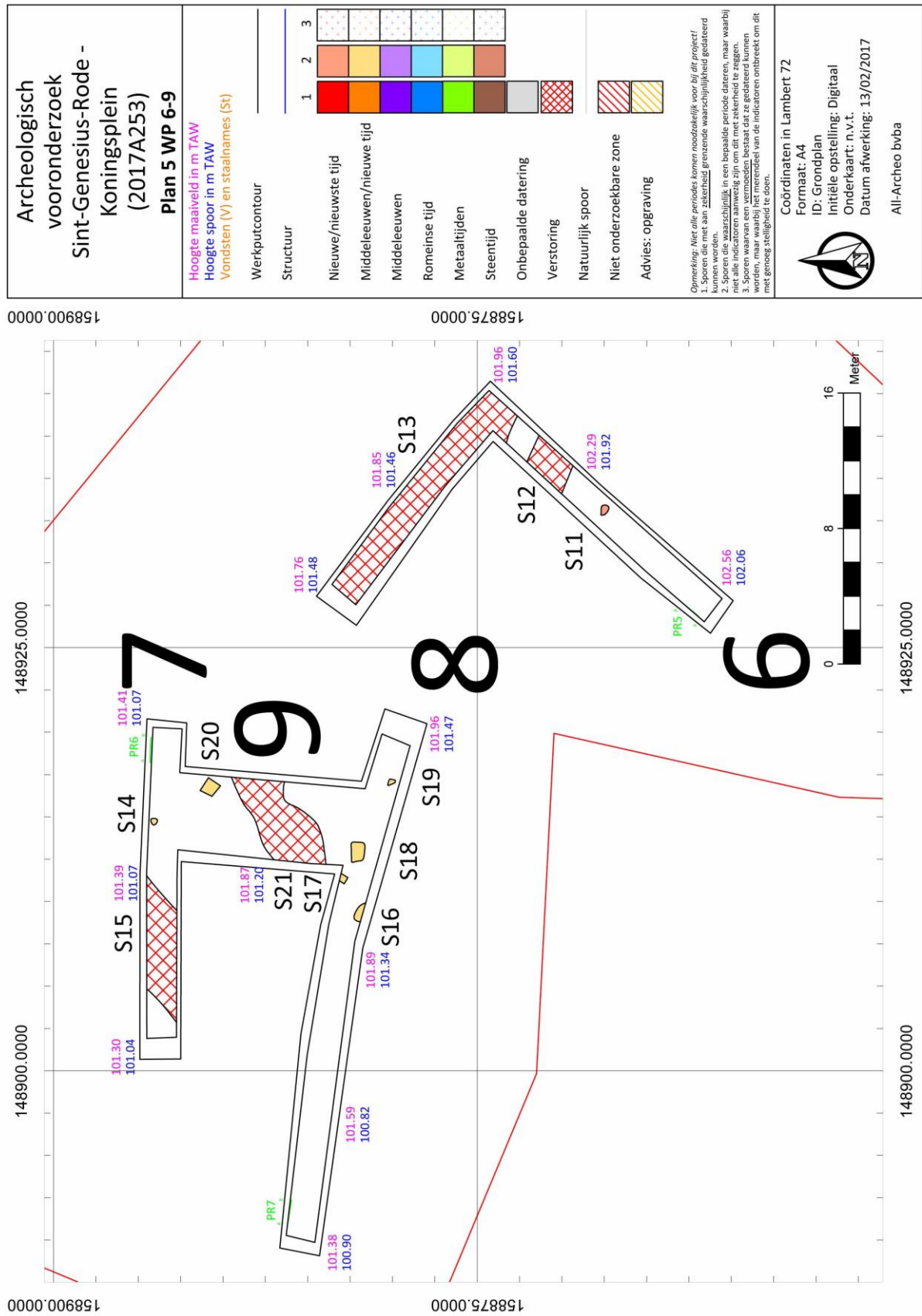
3.4.6.2.2 Vloer

In werkput 4 werd onder de funderingslagen van de huidige verharding (zie punt 3.4.5) een ouder pleinniveau vastgesteld, bestaande uit bakstenen (Figuur 35). De baksteenlaag rustte op de C-horizont. Dit pleinniveau dateert vermoedelijk uit de nieuwste tijd, aangezien het industrieel vervaardigde bakstenen betreft.



Figuur 35: Baksteenlaag (ouder pleinniveau) in profiel 3 AB





Figuur 37: De noordelijke zone met werkputten 6-9

3.4.6.3 De noordelijke zone (WP6-9)

De noordelijke zone wordt hoofdzakelijk gekenmerkt door de aanwezigheid van paalsporen en kuilen. Daarnaast werden ook verstoringen geregistreerd.

3.4.6.3.1 Paalsporen

In de noordelijke zone werden twee ronde paalsporen geregistreerd, namelijk S14 en S19 (Figuur 38). S14 en S19 hebben een donkere grijsbruine gevlekte vulling. De diameter van de paalsporen bedraagt circa 40 cm. De paalsporen leverden geen vondstmateriaal op. Ze lijken qua vulling op S15 (zie verder), hun vulling is vrij donker en de sporen zijn scherp afgelijnd. Dit alles doet een datering in de nieuwe of nieuwste tijd vermoeden.



Figuur 38: Paalspoor S14

3.4.6.3.2 Kuilen

Er werden verschillende ovale kuilen met een grijsbruine gevlekte vulling aangetroffen in de noordelijke zone. Het betreft S11, S16-18 en S20 (Figuur 39). De lengte van S11 bedraagt ongeveer 60 cm. De afmetingen van S18 bedragen circa 80 cm bij 1,10 m en van S20 bedragen de afmetingen ongeveer 80 bij 90 cm. Er werden geen vondsten gerecupereerd uit de kuilen. De kuilen lijken qua vulling op S15 (zie verder) en hebben een scherpe aflijning, waardoor ze vermoedelijk uit de nieuwe tijd dateren.



Figuur 39: Kuil S18

3.4.6.3.3 Verstoringen

S12-13, S15, S21 zijn verstoringen die langwerpig en onregelmatig van vorm zijn en een donkere grijsbruine tot lichte grijsbruine gevlekte vulling hebben. Ze bevatten ook fijn baksteenpuin en mortelbrokjes. S15 leverde ook nog een wand- en een bodemfragment rood geglaazuurd aardewerk op, die uit nieuwe tijd dateren (Figuur 40). Mogelijk zijn de verstoringen te relateren aan de afbraak van gebouwen die vroeger op dit deel van het terrein stonden. Op de Ferrariskaart komen een aantal gebouwen voor, waaraan de verstoringen gerelateerd zouden kunnen zijn. Door een problematische georeferentie van de Ferrariskaart op deze locatie, bevinden de gebouwen zich op de kaart echter meer noordwaarts, waardoor het lijkt alsof ze deels buiten de noordelijke zone van het projectgebied gelegen zijn (Figuur 41).



Figuur 40: Verstoring S15

Archeologisch
vooronderzoek
Sint-Genesius-Rode -
Koningsplein
(2017A253)
Plan 3 WP 6-9

Hoogte maaiveld in m TAW

Hoogte spoor in m TAW

Vondsten (V) en staalnames (St)

Werkputcontour

Structuur

1

2

3

Nieuwe/nieuwste tijd

Middeleeuwen/nieuwe tijd

Middeleeuwen

Romeinse tijd

Metaaltijden

Steentijd

Onbepaalde datering

Verstoring

Natuurlijk spoor

Niet onderzoekbare zone

Advies: opgraving

Opmerking: Niet alle periodes komen noodzakelijk voor bij dit project!

1. Sporen die niet aan de huidige grenzen van de projectzone zijn gelinkt, kunnen worden.

2. Sporen die waarschijnlijk in een bepaalde periode dateren, maar waarbij niet alle indicatoren aanwezig zijn om dit met zekerheid te zeggen.

3. Sporen waarvan een vermoeden bestaat dat ze gedateerd kunnen worden, maar waarbij het merendeel van de indicatoren ontbreekt om dit met genoeg stevigheid te doen.

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4

ID: Grondplan

Initiële opstelling: Digitaal

Onderkaart: n.v.t.

Datum afwerking: 10/02/2017

Ali-Archeo bvba

The figure is an archaeological map of buildings 6, 7, 8, and 9, overlaid on a Ferrariskaart (topographic map). The map shows the layout of these buildings, with various features labeled with codes like S11, S12, S13, S14, S15, S16, S17, S18, S19, S20, S21, and V03. Elevation points are marked with values such as 10.57, 9.88, 9.87, and 9.86. The map is framed by a red line indicating the project area. A scale bar at the bottom right shows distances from 0 to 24 meters. The map is oriented with North at the top. The coordinates of the map are 148900.0000 (left), 148950.0000 (right), 158850.0000 (top), and 158900.0000 (bottom).

Figuur 41: Gebouwen op de Ferrariskaart ter hoogte van werkputten 6-9

3.4.7 Assessment van het onderzochte gebied

Na uitvoering van de voorgaande stappen kunnen de onderzoeksvragen beantwoord worden.

Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?

Archeologische niveaus werden vastgesteld op een diepte van ongeveer 30 à 150 cm onder het maaiveld.

Zijn er nog intacte bodems aanwezig?

Resten van een podzolbodem in het zuiden van het terrein en van een Bw horizont in het noorden van het terrein zijn te beschouwen als intacte bodems. Wel hebben menselijke ingrepen in de bodem de aanwezige bodems in zekere mate verstoord. Dit komt aan bod bij de volgende onderzoeksvraag.

In hoeverre is de oorspronkelijke bodem (sub)recent verstoord?

Over het hele terrein werd tijdens het proefsleuvenonderzoek duidelijk dat heel wat menselijke bodemingrepen plaatsgevonden hebben. Het gaat dan om het graven van kuilen en verstoringen in het noorden van het terrein, het nivelleren en het verharderen van het Koningsplein centraal en de vele muurresten van de gebouwen van de voormalige brouwerij in het zuiden van het terrein. Deze ingrepen dateren hoofdzakelijk uit de nieuwste tijd.

Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?

Er werden 21 sporen geregistreerd. Het gaat om kuilen, paalsporen, insteken van muren, kelderopvullingen en verstoringen. Daarnaast werden ook muurresten geregistreerd, met name funderings- en keldermuren, vloeren en poeren. De muurresten en sporen die werden aangetroffen in de zuidelijke zone van het onderzoeksgebied, behoren tot de voormalige brouwerij Rodea en dateren uit de 20ste eeuw. In de centrale en noordelijke zone van het onderzoeksgebied werden sporen geregistreerd, die op basis van vondsmateriaal in de nieuwe tijd gesitueerd kunnen worden.

Wat is het type vindplaats (bewoning, begraving, ...), aanwezig binnen het onderzoeksgebied?

Er werd geen waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld. De meeste sporen en muren die werden aangetroffen in het zuiden van het projectgebied, zijn erg jong en kunnen in verband gebracht worden met de voormalige brouwerij Rodea, die goed gekend is uit kaarten en luchtfoto's. In het centrale deel van het terrein werd een baksteenlaag vastgesteld, die getuigt van een oudere fase in de aanleg van het Koningsplein. Deze oudere fase is aan de hand van de gebruikte industrieel vervaardigde bakstenen te dateren in de nieuwste tijd. In het noorden van het terrein zijn sporen aanwezig uit de nieuwe tot nieuwste tijd. Hierin zijn geen structuren te onderscheiden.

Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische sporen?

De sporen kennen een goede bewaringstoestand. Wel werden veel bodemingrepen vastgesteld uit de nieuwste tijd. Het is mogelijk dat deze jongere sporen oudere sporen volledig vergraven hebben.

Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen materiële cultuur?

De materiële cultuur kent een goede bewaringstoestand.

Wat is de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving?

Het onderzochte gebied leverde geen waardevolle archeologische sporen op, zodat de potentiële kenniswinst van een eventuele opgraving erg laag ingeschat wordt. Van een eventuele opgraving wordt verwacht dat deze slechts weinig nieuwe inzichten zal bieden in de geschiedenis van het onderzoeksgebied, ten opzichte van het reeds uitgevoerde vooronderzoek.

Is er mogelijkheid tot behoud in situ en zijn er eventuele maatregelen nodig om aan het behoudsprincipe te voldoen?

Binnen het onderzoeksgebied zal het Koningsplein heraangelegd worden. Daarnaast worden nieuwe parkeerplaatsen aangelegd en in het zuiden van het onderzoeksgebied is parkaanleg voorzien. De geplande werken hebben een gemiddelde verstoringdiepte van ca. 56 à 58 cm. Dit betekent een ernstige bedreiging van het bodemarchief. Tenzij de voorziene plannen opgeschort worden, is een behoud in situ niet mogelijk.

Indien behoud in situ van het archeologisch erfgoed onmogelijk of onwenselijk is in het kader van de geplande bodemingrepen: kan een afbakening gemaakt worden van bepaalde delen van het terrein die voorafgaand aan de werkzaamheden moeten onderzocht worden?

Er worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht. De aangetroffen sporen werden voldoende gedocumenteerd tijdens het uitgevoerde vooronderzoek. Het potentieel op kennisvermeerdering is voor het gehele onderzoeksgebied te laag om de kosten van bijkomend onderzoek te rechtvaardigen.

Onderzoeksvragen specifiek met betrekking tot de Dries:

Wat is de stratigrafie ter hoogte van de Dries?

Ter hoogte van werkput 4 werden enkele ophogingslagen vastgesteld, boven op een bakstenen verharding. De bakstenen zijn industrieel vervaardigd, wat deze verharding in de nieuwste tijd plaatst. Deze verharding was rechtstreeks op de C horizont aangelegd. Het geeft aan dat het Koningsplein ter hoogte van werkput 4 afgegraven werd. Ter hoogte van werkput 5 werden eveneens enkele ophogingslagen vastgesteld. Hier was wel nog het restant van een Ap horizont aanwezig, wat aantoont dat het plein genivelleerd werd. Er zijn geen oudere lagen of sporen dan de nieuwe/nieuwste tijd aangetroffen ter hoogte van het Koningsplein.

Zijn er oude loopniveaus of pleinniveaus te herkennen?

Er werd een ouder pleinniveau uit de nieuwste tijd vastgesteld in werkput 4, in het oosten van het Koningsplein. Dit pleinniveau bestond uit een industriële baksteenlaag en was gelegen onder de huidige verharding.

Zijn er archeologische sporen aanwezig die te relateren zijn aan de vroegere functie van het Koningsplein als Dries?

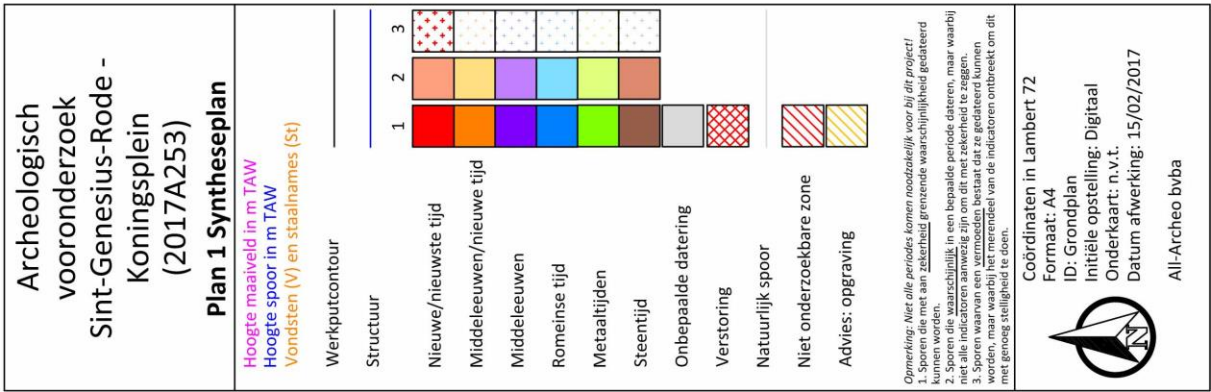
Er werd een ouder pleinniveau vastgesteld, maar dit dateert uit de nieuwste tijd en is niet te relateren aan de vroegere functie van het Koningsplein als Dries.

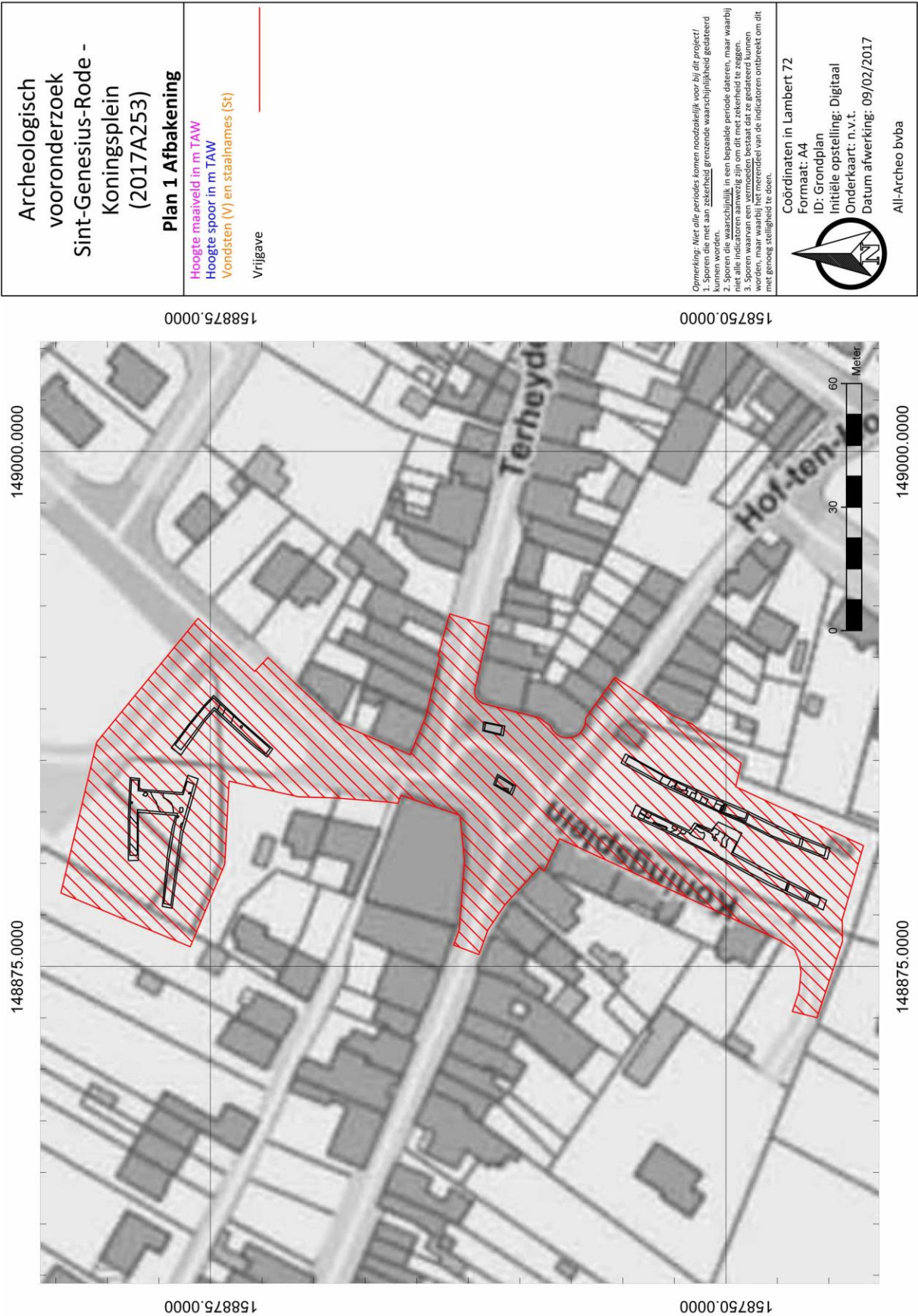
Kunnen uitspraken gedaan worden over de middeleeuwse en latere rooilijn, ten opzichte van de huidige rooilijn?

Er kunnen geen uitspraken gedaan worden over de middeleeuwse en latere rooilijn, ten opzichte van de huidige rooilijn. Er werden namelijk geen middeleeuwse bewoningssporen vastgesteld.

3.4.8 Beschrijving van de potentiële kennis en waardering

Tijdens het onderzoek werden archeologische sporen vastgesteld. Het betreft hoofdzakelijk archeologische resten die gedateerd kunnen worden in de nieuwe en nieuwste tijd. Veel van deze sporen hebben betrekking op de gebouwen van de brouwerij die op het terrein aanwezig waren. Het potentieel van kennisvermeerdering aan de hand van verder archeologisch onderzoek is gering. De aanwezige archeologische sporen werden voldoende onderzocht tijdens het uitgevoerde vooronderzoek en is voldoende gekend aan de hand van historische kaarten. Dit heeft als conclusie dat binnen het onderzoeksgebied geen waardevolle archeologische site aanwezig is. Daarom kan besloten worden dat geen opgraving of ander bijkomend onderzoek noodzakelijk is.





Figuur 43: Overzicht van de nodig geachte maatregelen, met aanduiding van de zone waar geen bijkomend archeologisch onderzoek nodig geacht wordt (rood gearceerd)

3.4.9 Interpretatie van de archeologische site en afweging noodzaak verder onderzoek

Het proefsleuvenonderzoek heeft bovenop het bureauonderzoek aanvullende informatie opgeleverd over het archeologisch potentieel van het terrein. Er werden sporen aangetroffen die hoofzakelijk dateren uit de nieuwe en nieuwste tijd, zoals kuilen, paalsporen en verstoringen, alsook muurresten. De aangetroffen sporen werden tijdens het proefsleuvenonderzoek in voldoende mate onderzocht en geduid. Veel sporen zijn te relateren aan de voormalige brouwerij. Het potentieel op kennisvermeerdering van bijkomende archeologisch onderzoek van het terrein en de aangetroffen sporen wordt laag ingeschat. De kosten van verder archeologisch onderzoek staan niet in verhouding tot het lage potentieel op kennisvermeerdering. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

4 Samenvatting

Het bureauonderzoek gaf aan dat het onderzoeksgebied een hoog archeologisch potentieel kent. Dit volgde uit de gunstige landschappelijke ligging, de situering ter hoogte van een Dries en de oude kern van Rode en de lange bewoningsgeschiedenis die blijkt uit historische kaarten, topografische kaarten en luchtfoto's. Daarom werd een proefsleuven- en proefputtenonderzoek uitgevoerd. De daarbij vastgestelde archeologische sporen in het zuiden van het terrein zijn hoofdzakelijk muurresten, (puin)kuilen en verstoringen die in verband gebracht kunnen worden met de voormalige brouwerij Rodea. Andere sporen, zoals kuilen, paalsporen en verstoringen in het centrale en noordelijke deel van het onderzoeksgebied, lijken te dateren uit de nieuwe of nieuwste tijd. Er werd geen waardevolle archeologische vindplaats vastgesteld. Het potentieel op kennisvermeerdering van bijkomend archeologisch onderzoek is laag. Daarom worden geen bijkomende archeologische maatregelen nodig geacht.

5 Bibliografie

5.1 Publicaties

Haneca, K./S. Debruyne/S. Vanhoutte/A. Ervynck, 2016: Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Brussel.

Schroyen, K., 2003: *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 31-39 Brussel-Nijvel*, Brussel.

5.2 Websites

CadGis (2016)

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Cartesius (2016)

<https://www.cartesius.be>

Centrale Archeologische Inventaris (2016)

<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank ondergrond Vlaanderen (2016)

<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2016)

<https://geo.onroenderfgoed.be/>

Geopunt Vlaanderen (2016)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2016)

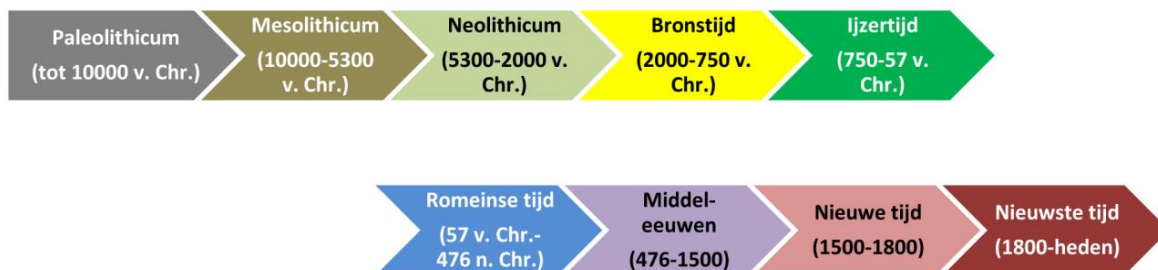
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2016)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

6 Bijlagen

6.1 Archeologische periodes



6.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2016L61

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	06/12/2016
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	06/12/2016
3	Bouwplan	Bestaande toestand	1:1	Digitaal	09/12/2016
4	Bouwplan	Ontwerpplan	1:1	Digitaal	09/12/2016
5	Bouwplan	Terreinprofielen	1:1	Digitaal	09/12/2016
6	Hydrografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	06/12/2016
7	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	06/12/2016
8	Doorsnede	Terreinverloop	1:1	Digitaal	06/12/2016
9	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	06/12/2016
10	Quartairgeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	06/12/2016
11	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	06/12/2016
12	Bodemgebruikskaat	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	06/12/2016
13	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:1	Digitaal	06/12/2016
14	Historische kaart	Atlas der Buurtwegen	1:1	Digitaal	06/12/2016
15	Historische kaart	Popp kaart	1:1	Digitaal	09/12/2016
16	Topografische kaart	1954	1:1	Digitaal	09/12/2016
17	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	06/12/2016
18	Syntheseplan	Synthese van het bureauonderzoek	1:1	Digitaal	09/12/2016

Plannenlijst proefsleuven- en proefputtenonderzoek: projectcode 2017A253

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Allesporenkaart	Overzicht van alle sporen	1:1	Digitaal	09/02/2017
2	Alle vondstenkaart	Overzicht van alle vondsten	1:1	Digitaal	15/02/2017
3	Vlakplan	Werkput 1-3	1:1	Digitaal	09/02/2017
4	Vlakplan	Werkput 4-5	1:1	Digitaal	09/02/2017
5	Vlakplan	Werkput 6-9	1:1	Digitaal	09/02/2017
6	Syntheseplan	Synthese van het	1:1	Digitaal	15/02/2017

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
proefsleuvenonderzoek					
7	Overzichtskaart	Nodig geachte maatregelen	1:1	Digitaal	09/02/2017

6.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2016L61

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2015	Digitaal	06/12/2016
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Digitaal	06/12/2016
F3	Luchtfoto	Toestand terrein 1979-1990	Digitaal	09/12/2016

Fotolijst proefsleuven- en proefputtenonderzoek: projectcode 2017A253

ID	Type	Werk-put	Sector / vak	Vlak	Spoor/ profiel/ vondst	Begin/ einde	Vervaardiging	Datum
SGKO WP5 VL1 S10 V01	Vondstfoto	5	/	1	S10	/	Digitaal	15/02/2017
SGKO WP7 VL1 S15 V02	Vondstfoto	7	/	1	S15	/	Digitaal	15/02/2017
SGKO WP1 VL1 M3	Spoorfoto	1	/	1	M3	/	Digitaal	07/02/2017
SGKO WP2 VL1 M13	Spoorfoto	2	/	1	M13	/	Digitaal	07/02/2017
SGKO WP2 VL1 M20	Spoorfoto	2	/	1	M20	/	Digitaal	07/02/2017
SGKO WP3 VL1 S5	Spoorfoto	3	/	1	S5	/	Digitaal	07/02/2017
SGKO WP3 VL1 S5 C1	Coupefoto	3	/	1	S5	/	Digitaal	07/02/2017
SGKO WP1 VL1 M4 S3	Spoorfoto	1	/	1	M4 S3	/	Digitaal	07/02/2017
SGKO WP5 VL1 S10	Spoorfoto	5	/	1	S10	/	Digitaal	07/02/2017
SGKO WP4 PR3 AB	Profielfoto	4	/	1	PR3 AB	/	Digitaal	07/02/2017
SGKO WP7 VL1 S14	Spoorfoto	7	/	1	S14	/	Digitaal	08/02/2017
SGKO WP8 VL1 S18	Spoorfoto	8	/	1	S18	/	Digitaal	08/02/2017
SGKO WP7 VL1 S15	Spoorfoto	7	/	1	S15	/	Digitaal	08/02/2017

6.4 Tekeningenlijst

Tekeningenlijst proefsleuven- en proefputtenonderzoek: projectcode 2017A253

ID	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
T1	Profiel- en coupe-tekening	WP1 VL1 PR1 AB, WP2 VL1 PR2 AB, WP3 VL1 S5, WP6 VL1 PR5 AB, WP7 VL1 PR6 AB, WP8 VL1 PR7 AB	1:1	Digitaal	10/02/2017
T2	Profiel- en coupe-tekening	WP4 VL1 PR3 AB, WP4 VL1 PR3 BC, WP4 VL1 PR3 CD, WP5 VL1 PR4 AB, WP5 VL1 PR4 BC, WP5 VL1 PR4 CD	1:1	Digitaal	10/02/2017

6.5 Dagrappporten

Dagrappporten proefsleuven- en proefputtenonderzoek: projectcode 2017A253

Datum: 07/02/2017

Werkzaamheden: proefsleuven- en proefputtenonderzoek

Interpretaties: In de zuidelijke zone van het onderzoeksgebied werden twee proefsleuven (WP1-2) en een kijkvenster (WP3) aangelegd. Werkputten 1 tot 3 leverden een aantal muren, kuilen, puinkuilen en een verstoring op. In de centrale zone van het onderzoeksgebied, ter hoogte van de Dries, werden

twee proefputten (WP4-5) aangelegd. In werkputten 4 en 5 werd slechts één kuil geregistreerd (S10). De sporen en muren dateren uit de nieuwe tot nieuwste tijd.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Bénédicte Cléda (veldwerkleider), Natasja Reyns (assistent-archeoloog), Jelke Van Buggenhout (projectmedewerkster) en Rob Paulussen (aardkundige)

Datum: 08/02/2017

Werkzaamheden: proefsleuven- en proefputtenonderzoek

Interpretaties: In de noordelijke zone van het projectgebied werden drie proefsleuven (WP6-8) en een kijkvenster (WP9) aangelegd. In werkputten 6 tot 9, in de noordelijke zone van het projectgebied werden een aantal verstoringen, kuilen en paalsporen geregistreerd. De sporen dateren uit de nieuwe tot nieuwste tijd.

Extern advies: n.v.t.

Externe condities: n.v.t.

Aanwezig personeel: Bénédicte Cléda (veldwerkleider), Natasja Reyns (assistent-archeoloog), Jelke Van Buggenhout (projectmedewerkster) en Rob Paulussen (aardkundige)

6.6 Vondstenlijst

Gebruikte afkortingen:

NT: nieuwe tijd

Vondstenlijst proefsleuven- en proefputtenonderzoek: projectcode 2017A253

Datum	Vondst-nr.	Werkput	Sector	Vak/ kwadr./ coupe/ profiel	Spoor/ muur/ laag	Vlak	Inzamel- wijze	Maas- wijdte	Categorie	Aantal fragm enten	Datering productie	Homo- geniteit	Foto/ tekening/ plan
7/02/2017	V01	5	/	/	S10	1	vlak	/	Aardewerk	1	NT	Homogeen	/
8/02/2017	V02	7	/	/	S15	1	vlak	/	Aardewerk	2	NT	Homogeen	/

6.7 Sporenlijst

Gebruikte afkortingen:

Hom.: homogeen

Het.: heterogeen

LW.: langwerpig

RH.: rechthoekig

OV.: ovaal

R.: rond

ONR.: onregelmatig

BST: baksteen

HK: houtskool

NT: nieuwe tijd

NST: nieuwste tijd

Sporenlijst proefsleuven- en proefputtenonderzoek: projectcode 2017A253

Datum	Spoor-nr.	Werk-put	Sector	Vak/ kwadr/ coupe/ profiel	Vlak	Tek./ plan	Vorm	Afm. in vlak	Diepte	Aard	Kleur	Tex- tuur	Inclu- sies	Bio- tur- batie	Aflijning	Interpretatie	Date -ring	Spoorasso- ciatie/spoor relatie
7/02/ 2017	S1	1	/	/	1	1, 3	RH	5,37x2 m	/	Het.	L RO BE	Puin	BST, KMO	Geen	Duidelijk	Opvulling kelder M3	NST	/
7/02/ 2017	S2	1	/	/	1	1, 3	LW	0,20x2 m	/	Het.	D BR LBR	Zand	HK	Geen	Duidelijk	Insteek M3	NST	/
7/02/ 2017	S3	1	/	/	1	1, 3	LW	1,96x2 m	/	Het.	D BR LBR	Zand	HK	Geen	Duidelijk	Insteek M4	NST	/
7/02/ 2017	S4	1	/	/	1	1, 3	ONR	9,65x2 m	/	Het.	RO BR	Puin	BST	Geen	Duidelijk	Verstoring	NST	/
7/02/ 2017	S5	3	/	/	1	1, 3, T1	RO	Ø0,75 m	25cm	Het.	L GR D GR	Zand	/	Geen	Duidelijk	Kuil	/	/
7/02/ 2017	S6	2	/	/	1	1, 3	ONR	1,80x2, 23m	/	Het.	D GR RO	Puin	BST, Sintels	Geen	Duidelijk	Puinkuil	NST	/
7/02/ 2017	S7	2	/	/	1	1, 3	RH	0,58x3, 67m	/	Hom.	D GE	Zand	/	Geen	Duidelijk	Insteek M18	NST	/
7/02/ 2017	S8	3	/	/	1	1, 3	ONR	3,61x1, 79m	/	Het.	BR GR	Zand	BST	Geen	Duidelijk	Kuil	NST	/
7/02/ 2017	S9	3	/	/	1	1, 3	ONR	2,89x1, 45m	/	Het.	D GR BR	Zand	/	Geen	Duidelijk	Puinkuil	NST	/
7/02/ 2017	S10a	5	/	PR 4 AB	1	1-4, T2	RH	1,12x0, 50m	/	Het.	BR LBR	Zand	BST	Geen	Duidelijk	Kuil	NT	/
7/02/ 2017	S10b	5	/	PR 4 AB	1	1-4, T2	RH	1,12x0, 50m	/	Het.	LBR BR	Zand	/	Geen	Duidelijk	Kuil	NT	/
8/02/ 2017	S11	6	/	/	1	1-2, 5	OV	Ø0,66 m	/	Het.	D GR LBR	Leem	/	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT- NST	/
8/02/ 2017	S12	6	/	/	1	1-2, 5	LW	2,68x2 m	/	Het.	D GR BR	Leem	BST, KMO	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT- NST	/
8/02/ 2017	S13	6	/	/	1	1-2, 5	ONR	14,81x 2,89m	/	Het.	D BR LBR	Leem	BST, KMO	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT- NST	/
8/02/ 2017	S14	7	/	/	1	1-2, 5	RO	Ø0,40 m	/	Het.	D GR DGR	Leem	/	Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT	/
8/02/ 2017	S15	7	/	/	1	1-2, 5	LW	6,67x2, 72m	/	Het.	L LGR LBR	Leem	BST	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT	/
8/02/ 2017	S16	8	/	/	1	1-2, 5	ONR	1,16x0, 43m	/	Het.	L GR LBR	Leem	BST	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT	/
8/02/ 2017	S17	8	/	/	1	1-2, 5	ONR	0,47x0,	/	Het.	L GR	Leem	HK	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT	/

Datum	Spoor-nr.	Werk-put	Sector	Vak/ kwadr/ coupe/ profiel	Vlak	Tek./ plan	Vorm	Afm. in vlak	Diepte	Aard	Kleur	Tex- tuur	Inclu- sies	Bio- tur- batie	Aflijning	Interpretatie	Date- ring	Spoorasso- ciatie/spoor relatie
2017								42m			LBR							
8/02/ 2017	S18	8	/	/	1	1-2, 5	RH	1,18x0,80m	/	Het.	L LGR LBR	Leem	BST, HK	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT	/
8/02/ 2017	S19	8	/	/	1	1-2, 5	RO	Ø0,51 m	/	Het.	D GR LBR	Leem	/	Geen	Duidelijk	Paalspoor	NT	/
8/02/ 2017	S20	9	/	/	1	1-2, 5	RH	0,90x0,85m	/	Het.	D GR LBR	Leem	BST	Weinig	Duidelijk	Kuil	NT	/
8/02/ 2017	S21	9	/	/	1	1-2, 5	ONR	5,50x3 m	/	Het.	L GR LBR	Leem	BST	Weinig	Duidelijk	Verstoring	NT- NST	/

6.8 Murenlijst

Gebruikte afkortingen:

Hom.: homogeen

Het.: heterogeen

LW.: langwerpig

RH.: rechthoekig

ONR.: onregelmatig

VK.: vierkant

BST: baksteen

KMO: kalkmortel

NT: nieuwe tijd

NST: nieuwste tijd

Datum	Spoor- nr.	Werk- put	Sector	Vak/ kwadr/ coupe/ profiel	Vlak	Tek./ plan	Vorm	Afm. in vlak	Diepte	Constr uctie	Fase ring	Materi aal	Afwerkin g	Bouwtec hniek	Aflijning	Interpretati e	Date -ring	Spoorasso- ciatie/spoor relatie
7/02/ 2017	M1	1	/	/	1	1, 3	RH	6,05x2 m	/	Vloer	/	BST	/	KMO, rijen streks	Duidelijk	Keldervloer	NST	/
7/02/ 2017	M2	1	/	/	1	1, 3	LW	0,66x2 m	/	Muur	/	BST	Mortel op muur	KMO, rijen streks	Duidelijk	Keldermuur	NST	/
7/02/ 2017	M3	1	/	/	1	1, 3	ONR	0,40x5, 40m	/	Muur	/	BST	Binnenzijd e bepleister d	KMO, per rij: rij streks en rij kops	Duidelijk	Funderings muur	NST	Jonger dan S2
7/02/ 2017	M4	1	/	/	1	1, 3	VK	1,44x1, 55m	96cm	Muur	/	BST	Mortel op muur	KMO, kops	Duidelijk	Poer	NST	Jonger dan S3
7/02/ 2017	M5	1	/	/	1	1, 3	VK	1,35x1, 59m	/	Muur	/	BST	/	KMO, wild	Duidelijk	Poer	NST	/
7/02/ 2017	M6	1	/	/	1	1, 3	ONR	1,23x1, 19m	/	Muur	/	BST	/	KMO, staand	Duidelijk	Poer	NST	/
7/02/ 2017	M7	1	/	/	1	1, 3	ONR	1,02x1, 32m	/	Muur	/	BST	/	Cement, wild	Duidelijk	Poer	NST	/
7/02/ 2017	M8	1	/	/	1	1, 3	LW	2,67x0, 37m	/	Muur	/	BST	/	Cement, staand	Duidelijk	Funderings muur	NST	/
7/02/ 2017	M9	1	/	/	1	1, 3	LW	0,25x1, 28m	/	Muur	/	BST	/	Cement, staand	Duidelijk	Funderings muur	NST	/
7/02/ 2017	M10	1	/	/	1	1, 3	VK	2,10x2 m	/	Muur	/	BST	/	Cement, staand	Duidelijk	Funderings muur	NST	/
7/02/ 2017	M11	2	/	/	1	1, 3	RH	2,95x2 m	/	Vloer	/	BST	/	KMO, streks	Duidelijk	Keldervloer	NST	/
7/02/ 2017	M12	2	/	/	1	1, 3	LW	0,50x2 m	/	Muur	/	BST	Mortel op muur	Cement, Onregelma tig	Duidelijk	Keldermuur	NST	/
7/02/ 2017	M13	2	/	/	1	1, 3	RH	4,82x2 m	/	Vloer	/	BST	Mortel op muur, Grotendee ls gecement eerde vloer	KMO, streks	Duidelijk	Keldermuur	NST	/
7/02/ 2017	M14	2	/	/	1	1, 3	LW	0,37x2 m	/	Muur	/	BST	Pleister met zwarte aanslag aan Z-zijde	KMO, per rij: rij streks en rij kops	Duidelijk	Keldermuur	NST	Gelijktijdig met M15
7/02/ 2017	M15	2	/	/	1	1, 3	LW	0,18x2 m	/	Muur	/	BST	Mortel op muur	KMO, afwisselen d rij streks	Duidelijk	Keldermuu r	NST	Gelijktijdig met M14

Datum	Spoor-nr.	Werk-put	Sector	Vak/ kwadr/ coupe/ profiel	Vlak	Tek./ plan	Vorm	Afm. in vlak	Diepte	Constr uctie	Fase ring	Materi aal	Afwerkin g	Bouwtec hniek	Aflijning	Interpretati e	Date -ring	Spoorasso- ciatie/spoor relatie
en rij kops																		
7/02/ 2017	M16	2	/	/	1	1, 3	VK	1,18x1, 01m	/	Muur	/	BST	/	Cement, wild	Duidelijk	Poer	NST	/
7/02/ 2017	M17	2	/	/	1	1, 3	VK	0,94x1, 23m	25cm	Muur	/	BST	/	Cement, wild	Duidelijk	Poer	NST	/
7/02/ 2017	M18	2	/	/	1	1, 3	LW	0,47x3, 44m	/	Muur	/	BST	/	Cement, staand	Duidelijk	Keldermuur	NST	Jonger dan S7
7/02/ 2017	M19	2	/	/	1	1, 3	VK	1,14x1, 18m	60cm	Muur	/	BST	/	KMO, staand	Duidelijk	Poer	NST	/
7/02/ 2017	M20	2	/	/	1	1, 3	LW	2,65x0, 17m	65cm	Muur	/	BST	/	Zavel, staand	Duidelijk	Funderings muur	NST	/
7/02/ 2017	M21	2	/	/	1	1, 3	VK	1,09x1, 52m	/	Vloer	/	Cement tegels	/	Cement	Duidelijk	Keldervloer	NST	/
7/02/ 2017	M22	2	/	/	1	1, 3	ONR	2,23x5, 58m	/	Muur	/	BST	/	kops	Duidelijk	Vloer	NST	/
7/02/ 2017	M23	3	/	/	1	1, 3	ONR	/	/	Muur	/	BST	/	Cement, staand	Duidelijk	Fundering	NST	/

